

**Den 7. januar 2019 blev der i
sag nr. 046/2017**

**A ApS
og
B AG**

mod

**statsautoriseret revisor
C**

afsagt sålydende

kendelse:

Ved skrivelse af 2. oktober 2017 har A ApS og B AG i medfør af revisorlovens § 43, stk. 3, indbragt statsautoriseret revisor C for Revisornævnet.

Erhvervsstyrelsen har oplyst, at C har været godkendt som statsautoriseret revisor fra den 13. februar 1995 og været tilknyttet D, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, cvr. nr. xxxxxxxx, fra den 26. juli 2011.

Klagen:

Klager har fremsat følgende klage:

Indklagede har overtrådt revisorlovens § 16, stk. 1, samt erklæringsbekendtgørelsens §§ 6 og 7 - nuværende og daværende lov og bekendtgørelse -, idet indklagede har afgivet revisionspåtegning uden forbehold og uden supplerende oplysninger på årsrapporterne for A ApS for regnskabsårene 2012/13, 2013/14 og 2014 uden at have gennemført tilstrækkelig revision i overensstemmelse med god revisorskik, idet samtlige årsrapporter var fejlbehæftede i væsentligt omfang, ligesom bogføringsloven ikke var overholdt, jf. den efterfølgende revision af A ApS' årsrapport for 2015.

Klager har konkretiseret klagen vedrørende årsrapporterne for A ApS for regnskabsårene 2012/13, 2013/14 og 2014 under klagepunkter:

1. (4.2.) Forståelse af virksomheden, planlægning og udførelse:

Indklagede har, idet revisionen ikke blev tilstrækkelig planlagt, ikke opnået den i ISA 315 krævede forståelse af virksomheden og dens omgivelser, herunder blandt andet den manglende interne kontrol, ligesom de gennemførte revisionshandlinger har været mangelfulde.

2. (4.3) Tilgodehavender og gæld vedrørende A brugere:

Indklagede har ikke haft tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis i relation til størrelsen af tilgodehavender og gælden overfor A brugere.

3. (4.4) Andre tilgodehavender fra salg (E):

Indklagede burde selv have indhentet bekræftelse på mellemværendet direkte fra E, idet det er i strid med god revisorskik alene at lade selskabets direktør indhente bekræftelsen.

4. (4.5) Andre tilgodehavender (F):

Indklagede burde selv have indhentet bekræftelse på mellemværendet direkte fra F, idet det er i strid med god revisorskik alene at basere revisionen af det pågældende forhold på oplysninger fra selskabets direktør.

5. (4.6) Cash in transit:

Idet indklagede ikke havde opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis i relation til størrelsen af cash in transit, der indgik med væsentlige beløb under regnskabsposten tilgodehavender fra salg af tjenesteydelser, burde indklagede ved afgivelse af sine revisionspåtegninger på årsregnskaberne have taget forbehold herfor eller afgivet supplerende oplysninger herom, og indklagede har derfor overtrådt god revisorskik.

6. (4.7) Nettoomsætning:

Idet indklagede ikke havde opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis i relation til indregnet nettoomsætning, burde indklagede ved afgivelse af sine revisionspåtegninger på årsregnskaberne have taget forbehold herfor eller afgivet supplerende oplysninger herom, og indklagede har derfor tilsidesat god revisorskik.

7. (4.8) Manglende supplerende oplysning om overtrædelse af bogføringsloven:

Indklagede har i forbindelse med afgivelse af revisionspåtegninger på årsrapporterne overtrådt god revisorskik, idet der ikke var opnået tilstrækkeligt og egnet grundlag for at oplyse i revisionsprotokollaterne til årsrapporterne, at indklagede i overensstemmelse med revisorlovgivningens bestemmelser havde sikret sig, at bogføringsloven var overholdt, og at indklagede i tilknytning til revisorerklæringerne supplerende burde have oplyst, at selskabet ikke overholdt bogføringsloven, og at dette udgjorde en overtrædelse af erklæringsbekendtgørelsens § 7.

Indklagede har påstået klagen afvist, subsidiært frifindelse.

Sagsfremstilling

Indledningsvis oplyses, at det til sagen vedlagte regnskabsmateriale udgør knap 2.000 A-4 sider. Som følge heraf omfatter sagsfremstillingen ikke en gengivelse fra samtlige bilag. Det understreges dog, at Revisornævnets medlemmer har inddraget den samlede bilagsmasse i sagsbehandlingen og truffet afgørelse ud fra samtlige foreliggende bilag - og ikke alene ud fra de bilag, der fremgår i den efterfølgende sagsfremstilling.

Selskabet A ApS

Klagerne har vedrørende baggrundsinformation om selskabet oplyst, at A ApS er stiftet den [dato] 2004, og ifølge vedtægterne havde selskabet oprindeligt til formål "at tilbyde en online [platform] og dertil knyttede ydelser". Selskabets aktiviteter er efterfølgende udvidet betydeligt. Om virksomheden har klagerne endvidere oplyst følgende: "*A's virksomhed kræver tilladelse i medfør af Lov om betalingstjenester og elektroniske penge, og virksomheden er underlagt løbende rapporteringspligt og tilsyn (Finanstilsynet). Fra A's etablering har kernen i forretningen været den egenudviklede [platform], hvor interesserede købere og sælgere (herefter fællesbenævnt som "A's brugere") kan finde hinanden online, og indgå aftale om handel vedrørende typisk brugte [type] varer. A var i de pågældende år førende i [område] med mere end 700.000 medlemmer (brugere) og en markedsandel på 50%. [platform] muliggør kontanthandel, handel på kredit og handel ved brug af forskellige typer af kredit- eller betalingskort. Både køber og sælger betaler et*

gebyr for transaktioner, der gennemføres ved anvendelse af A's eget udviklede betalingssystem ("G"). Både køber og sælger kan tilkøbe [sikkerhed]. Videre har A brugere mulighed for at tilkøbe forskellige typer af medlemskaber, som giver forskellige fordele, herunder f.eks. [type fordel], men også [type fordel] m.v. Yderligere har A solgt bl.a. pakkelabels for at lette postforsendelsen af de handlede varer og derved fremme omfanget af handler. [platform] muliggør tillige afledt omsætning i form af bl.a. bannerannoncer. Analyser af trafik på A's website danner grundlag for særskilt fakturering, som administreres via finansbogføringen.

A brugernes dispositioner, registreres i [platform], og danner herefter grundlaget for A's omsætning i form af gebyrer m.v. for forskellige ydelser, herunder f.eks. promovinger, kreditgivning, sikkerhedsstillelse m.v.

Registreringerne i [platform] danner endvidere grundlaget for, at A's gæld til henholdsvis tilgodehavender hos brugerne kan udledes, f.eks. som konsekvens af at en interesseret køber har indsat penge i "G" med henblik på et senere køb, eller at en sælger har ladet sine penge fra et tidligere salg forblive i "G" med henblik på fremtidige køb. A kan også yde en køber kredit med betalingen for en vare, som A dermed overfor sælger lægger ud for og opkræver hos køber efter den kredittid, som køber har betalt for. Dette registreres ligeledes i [platform]."

B AG købte i juli 2014 88 % af anparterne i A ApS.

Revisionen af årsregnskaberne

Indklagede har gennem D, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab den 30. august 2013 afgivet revisionspåtegning på årsregnskabet for A ApS for regnskabsåret 2012/13, den 2. juli 2014 afgivet revisionspåtegning på årsrapporten for A ApS for regnskabsåret 2013/14 og den 2. juni 2015 afgivet revisionspåtegning på årsrapporten for A ApS for regnskabsåret 1. april 2014 til 31. december 2014, i alle tilfælde uden forbehold og uden supplerende oplysninger.

Af indklagedes revisionspåtegninger fremgår i alle tilfælde blandt andet:

"...

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

...

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

..."

Det fremgår af årsrapporterne blandt andet, at årets resultat i regnskabsåret 2012/13 var på 11.031.825 kr., at balancesummen var på 57.563.095 kr., at tilgodehavender udgjorde i alt 32.761.400 kr., heraf tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser på 11.498.899 kr., og tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder 20.129.325 kr., at kortfristede gældsforpligtelser udgjorde 15.463.753 kr., heraf modtagne forudbetalinger fra kunder med 11.032.964 kr. og anden gæld 3.374.459 kr., samt at egenkapitalen udgjorde 42.099.342 kr.

Det fremgår af årsrapporterne blandt andet, at årets resultat i regnskabsåret 2013/14 var på 6.276.132 kr., at balancesummen var på 52.405.543 kr., at tilgodehavender udgjorde i alt 14.690.691 kr., heraf tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser på 14.278.085 kr., og

tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder 258.244 kr., at kortfristede gældsforpligtelser udgjorde 14.030.069 kr., heraf modtagne forudbetalinger fra kunder med 8.598.939 kr. og anden gæld 2.973.200 kr., samt at egenkapitalen udgjorde 38.375.474 kr.

Det fremgår af årsrapporterne blandt andet, at årets resultat i regnskabsåret 1. april 2014 til 31. december 2014 var på 2.427.859 kr., at balancesummen var på 52.943.049 kr., at tilgodehavender udgjorde i alt 23.380.701 kr., heraf tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser på 20.021.765 kr., og tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder 257.804 kr. og periodeafgrænsningsposter på 3.000.000 kr., at kortfristede gældsforpligtelser udgjorde 12.139.716 kr., heraf modtagne forudbetalinger fra kunder med 8.187.969 kr. og anden gæld 2.919.263 kr., samt at egenkapitalen udgjorde 40.803.333 kr.

Det fremgår af de foreliggende årsrapporter (bilag 1, 5 og 9) og de af D specificerede sammenhænge mellem råbalancer og årsregnskaber (bilag 3, 7 og 11) som oplyst af klager, at A i de pågældende regnskabsår havde følgende hovedtal m.v.:

Tkr.	<u>2012/13</u>	<u>2013/14</u>	<u>2014 89 (mdr)</u>
Nettoomsætning	43.836	44.432	30.993
Bruttofortjeneste	<u>32.927</u>	<u>31.314</u>	<u>20.382</u>
Årets resultat	<u>11.032</u>	<u>6.276</u>	<u>2.428</u>
Tilgodehavender hos A brugere	3.862	5.382	7.228
"Cash in transit"	4.879	4.865	8.026
Likvide beholdninger	23.505	36.217	27.635
Øvrige aktiver	<u>25.317</u>	<u>5.942</u>	<u>10.054</u>
Aktiver i alt	<u>57.563</u>	<u>52.406</u>	<u>52.943</u>
Gæld til A brugere	11.033	8.599	8.188
Øvrige forpligtelser og gæld	<u>4.431</u>	<u>5.432</u>	<u>3.952</u>
Egenkapital	<u>42.099</u>	<u>38.375</u>	<u>40.803</u>
Antal ansatte	37	38	41

Ledelsespåtegningen for årsrapporten 2012/13 har plads til underskrift af H og I som direktion og blandt andet J for bestyrelsen.

Ledelsespåtegningen for årsrapporten 2013/14 har plads til underskrift af H og J som direktion og blandt andet J for bestyrelsen.

Ledelsespåtegningen for årsrapporten 2014 har plads til underskrift af J som direktion, men J fremgår ikke under bestyrelsen.

Samtlige ledelsespåtegninger er fremlagt uden underskrifter - men med fortrykte navne.

Af ledelsespåtegningerne fremgår i alle årsrapporterne, at årsrapporterne efter ledelsens opfattelse giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling ved regnskabsafslutning samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsårene, og at ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler.

Af samtlige årsrapporter fremgår endvidere under beretning, at årsregnskaberne er aflagt i overensstemmelse med årsregnskabslovens bestemmelser for klasse B-virksomheder, og at årsregnskaberne er aflagt efter samme regnskabspraksis som sidste år.

Af anvendt regnskabspraksis i alle årsrapporter fremgår blandt andet:

” ...

Nettoomsætning

Selskabet indregner gebyrer for varer, der sættes på auktion samt salgs gebyrer og eventuel anden relevant provision ved auktionens afslutning.

Herudover indregner selskabet annoncepakker, der tilbydes sælgerne af produkterne på selskabets hjemmeside.

Selskabet indregner reklameindtægter i takt med, at den pågældende reklameydelse leveres.

...

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles i balancen til amortiseret kostpris eller en lavere nettorealiseringsværdi, hvilket her svarer til pålydende værdi med fradrag af nedskrivning til imødegåelse af tab. Nedskrivninger til tab opgøres på grundlag af en individuel vurdering af de enkelte tilgodehavender samt for tilgodehavender fra salg tillige med en generel nedskrivning baseret på selskabets erfaringer fra tidligere år.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter opført som aktiver omfatter afholdte forudbetalte omkostninger vedrørende husleje, forsikringspræmier, abonnementer og renter.

...”

Indklagede har endvidere afgivet revisionsprotokollater - fremlagt på engelsk i ikke underskrevet form - for regnskabsårene 2012/13, 2013/14 og 2014. Heraf fremgår blandt andet:

” ...

Introduction

...

2 We refer to our description of the responsibility for the presentation of Annual Report, etc and of the performance and scope of the audit provided in our Terms of Engagement dated 4 April 2011, pages 1-30, paragraphs 1-6. As agreed, our audit did not include Management’s Review, but we have read Management’s Review in accordance with the principles described in our Terms of Engagement.

...

Risk of material misstatements due to fraud

5 According to the auditing standards the auditor is obliged to make inquiries to the Company's Board of Directors into the way in which it supervises the activities and procedures implemented by the Executive Board to identify and respond to the risk of material fraud in the Company and about internal control, if any, implemented by the Executive Board to prevent such risks.

6 We are moreover to make inquiries to the Board of Directors as to whether it has knowledge of any actual fraud affecting the Company or of any suspected or alleged fraud.

7 As part of this procedure we have discussed with the Executive Board the management and control processes established by the Company to detect and prevent fraud and error. During our discussions the Executive Board informed us that it has no knowledge of fraud or of any suspicion or allegation of fraud which may materially affect the Company.

...

Statutory records, etc

...
In accordance with the requirements of the Danish Executive Order on Approved Auditors' Reports, we have ensured that the statutory provisions on bookkeeping and the keeping of accounting records have been observed.

...
According to the Danish Act on Approved Auditors and Audit Firms, we declare:
that we comply with the auditor independence requirements contained in the law;
that we have received all the information' requested by us.
... ”

Af revisionsprotokollat vedrørende regnskabsåret 2013/14 fremgår herudover blandt andet:

” ...
Power of procuration
8 *We have noted that CEO J has been given individual power og with respect to the Company's bank account in K.*
9 *We recommend that all payments in the bank be approved jointly by two persons to minimize the risk of fraud.*
... ”

Indklagede har endvidere for de tre regnskabsperioder afgivet erklæring om de skattemæssige opgørelser for regnskabsårene for A ApS.

I sagen er fremlagt udkast til årsrapport med udkast til revisionspåtegning på årsregnskabet for A ApS for regnskabsåret 2015 afgivet af indklagede gennem D, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab samt udkast til revisionsprotokolat og udkast til skattemæssige opgørelser for regnskabsåret 2015. Dateringen på revisionspåtegningen på udkastet er 1. marts 2016. På udkastets første side er anført, at færdiggørelse af årsregnskabet blandt andet afventer bilag vedrørende eksterne omkostninger (restaurations- og barbilag) samt spørgsmål om moms. D, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, fratrådte den 18. juni 2016 som revisor for A ApS, og indklagede afgav derfor ikke revisionspåtegning eller erklæringer i øvrigt vedrørende regnskabsåret 2015.

Af udkastet til årsrapporten fremgår blandt andet, at årets resultat var negativt med 25.428 kr. samt, at egenkapitalen udgjorde 40.777.906 kr.

Revisionsvirksomheden L blev efterfølgende valgt som ny revisor.

En statsautoriseret revisor har gennem L, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, den 7. oktober 2016 afgivet revisionspåtegning på årsregnskabet for A ApS for regnskabsåret 2015.

Det fremgår af denne årsrapport, at der er korrigeret med et fradrag på 14.550.000 kr. på grund af fundamentale fejl i balancen pr. 31. marts 2014.

Det fremgår af denne årsrapport endvidere, at for så vidt angår forrige regnskabsperiode - fra den 1. april 2014 til den 31. december 2014 – var der efter korrektion for den fundamentale fejl et underskud på 6.663.000 kr. mod et overskud på 2.4287.859 kr. ifølge den af indklagede gennem D påtegnede årsrapport, ligesom egenkapitalen udgjorde 17.162.000 kr. pr. 31. december 2014 mod 40.803.333 kr. ifølge den af indklagede gennem D påtegnede årsrapport.

Det fremgår videre af denne årsrapport, at selskabet havde et underskud på 13.434.000 kr. mod et underskud på 25.428 kr. ifølge det af D fremsendte regnskabsudkast. Selskabets

egenkapital udgjorde 3.728.000 kr. pr. 31. december 2015 mod en egenkapital på 40.777.906 kr. ifølge det af D fremsendte regnskabsudkast. Af den reviderende revisors via L's afgivne erklæring af den 7. oktober 2016 fremgår videre, at selskabets egenkapital var tabt som følge af fortsatte tab i 2016. Af ledelsesberetningen fremgår blandt andet, at korrektionen af fundamentale fejl, der kunne henføres til regnskabsårene 2012/13 og 2013/14, vedrørte hovedsageligt reduceret omsætning, tilgodehavender, moms og selskabsskat.

Det fremgår af årsrapportens note 1 blandt andet, at selskabets direktør var blevet afskediget og anmeldt til politiet for bedrageri mod selskabet samt, at revisionselskabet M er antaget til at foretage en undersøgelse, der fortsat pågår på tidspunktet for afgivelsen af regnskabet.

Korrespondance mv. i forbindelse med indklagedes revision

Klagerne har endvidere fremlagt mail fra perioden april 2010 til januar 2015, hvoraf det fremgår, at der er sendt oplysninger fra J til indklagede til brug for revisionen.

Herunder blandt andet følgende mail:

Ved mail af 4. april 2013 til J fra D fremgår blandt andet følgende:

"vi plejer at få vores kunders IT ansvarlige til at udfylde vedhæftede skema vedr. it programmer og sikkerhed. Jeg har dog forståelse af at du har ret godt styr på det, så hvis du kan vil du så udfylde det. Eller sende det videre til den person der kan?"

Ved mail af 4. april 2013 til J fra D fremgår blandt andet følgende:

*"...
Så fik jeg også lige en materialeliste fra dig, den er lig sidste år. Dog vil jeg lige forberede dig allerede nu på, at grundet skærpede krav til revision af omsætning generelt, er der udstedt en regel om at vi skal tage 70 stikprøver på omsætningen. Disse vil blive udvalgt forholdsmæssigt efter hvordan jeres omsætning for året fordeler sig, og skal testes til underliggende kontrakt samt betaling i banken.*

*...
Eftersom at I anvender E-conomic vil jeg høre om du vil være interesseret i at vi får en "kigge adgang", så vi selv har mulighed for at trække de lister og specifikationer der må være nødvendigt i forbindelse med ovenstående"*

Ved mail af 9. april 2013 til D fra J fremgår følgende:

*"Vedlagt er sandsynliggørelse af cash in transit.
Som jeg nævnte er den høj i år, da bankerne var lukket de sidste 7 dage i marts for kreditkortindbetalinger."*

Ved mail af 1. maj 2013 til D fra J fremgår følgende:

*"Jeg har lige fundet en fejl i vores posteringer på konto 3212 28/02 – 2013.
Der ligger en på debit 900.000 kr. – det er en fejl den ligger på den konto, da den skal flyttes til tilgodehavende F. Grunden til vi har et tilgodehavende hos F er at jeg har ændret på vores aftale så nogle af indsætningerne står hos dem i 3 måneder før de flyttes til os – det sparer os nemlig en del på gebyrerne og da vi ikke har brug for cash flowet selv tjener vi mere på denne løsning.
Jeg tror dette forklarer differencen."*

Ved mail af 12. januar 2015 til D fra J fremgår følgende:

*”Jeg har vedlagt dokumentet der viser cash in transit afstemningen.
F/Teller har igen ændret på betalingsperioden og det er derfor tallet er steget så
meget sammenlagt med de mange helligdage.”*

Oplysninger vedrørende A ApS' CEO/CFO J.

Klagerne har oplyst, at årsagen til, at årsrapporten for regnskabsåret 2015 ikke blev færdigrevideret af indklagede, var den, at A i marts 2016 havde mistanke om uregelmæssigheder foretaget af CEO, J.

Det fremgår i øvrigt fra oplysninger fra såvel klagerne som indklagede, at J var CFO i A ApS i hele den af klagen omfattede periode. Pr. 29. maj 2013 indtrådte J i bestyrelsen i A ApS, hvor han sad frem til 28. juli 2014. Pr. 1. maj 2014 indtrådte J i direktionen som CEO, hvorefter han varetog rollen som selskabets CFO såvel som CEO.

Den 5. april 2016 efter en foreløbig intern undersøgelse af de konstaterede uregelmæssigheder blev J bortvist på grund af blandt andet konstateret misbrug af selskabets kreditkort og overførsel af beløb til private konti.

M P/S blev umiddelbart herefter antaget som uvildig revisor til at foretage en undersøgelse vedrørende Js forhold, og baseret på disse undersøgelser blev der den 9. maj 2016 indgivet politianmeldelse mod J.

Der er af Københavns Politi den [dato] 2017 rejst tiltale overfor J for dokumentfalsk, bedrageri og databedrageri af særlig grov beskaffenhed i en lang række forhold. J er ved København Byrets dom af [dato] 2018 kendt skyldig i en række af forholdene, herunder ved at have gjort brug af et falsk dokument over for en medarbejder hos D, idet han fremsendte et falsk dokument, der fremstod som om det hidrørte fra N ApS, og som indeholdt en opgørelse over N ApS' gæld til A ApS, uagtet dokumentet ikke stemte overens med det egentlige mellemværende (forhold 29), herunder ved at have gjort brug af et falsk dokument, hvoraf det fremgik, at Finanstilsynet havde udstedt en tilladelse til A ApS som et e- pengeinstitut, hvilket var i strid med sandheden (forhold 416), og herunder at have gjort brug af et falsk dokument, idet han fremsendte en e-mail til D, der indeholdt en bekræftelse fra E ApS på et mellemværende mellem E ApS og A ApS, hvor det i strid med sandheden fremgik, at E ApS bekræftede et mellemværende på 2.981.250 kr., som han imidlertid havde ændret i den oprindelige e-mail, hvor tilgodehavendet i et excel-ark var opgjort til 1.184.595,68 kr. (forhold 423). Revisornævnet har ikke modtaget oplysninger om, hvorvidt dommen er anket.

Klagerne har videre oplyst, at Ms rapport af 18. maj 2016 vedrørende de undersøgte forhold konkluderede, at uregelmæssighederne, der kunne henføres til J, udgjorde mere end 5,3 mio.kr., hvilket beløb fremkommer således:

- J havde hævet løn og pensioner på i alt 2,7 mio. kr. mere end fastsat i foreliggende ansættelsesaftale(r),
- J havde anvendt firmaets kreditkort til betaling af mindst 0,7 mio. kr. til private omkostninger,
- J havde overført i alt 0,7 mio.kr. til egen bankkonto i forbindelse med forfalskede fakturaer til selskabet, og
- A havde betalt leasingudgifter, reparation og vedligeholdelse samt køb af biler ejet af J for i alt 1,2 mio. kr.

Endvidere konkluderede M bl.a., at:

- Selskabets bogholderi ikke havde været ført på passende vis i hvert fald fra april/maj 2012 og frem til april 2016.
- Det af D fremsendte regnskabsudkast for 2015 indeholdt betydelige fejl vedrørende bl.a. Tilgodehavender og gæld overfor A's brugere samt "Cash in transit", der indgik under bogførte tilgodehavender fra salg samt, at også regnskaberne for 2012/13, 2013/14 og 2014 måtte antages at være fejlbehæftede.
- Der måtte antages at være betydelige moms- og skattemæssige konsekvenser af disse fejl.

Der er ikke til behandlingen i Revisornævnet vedlagt den af M udarbejdede rapport.

Parternes bemærkninger:

Sagens formalitet

Klagerne har for så vidt angår sagens formalitet anført blandt andet, at enhver, der har en anerkendelsesværdig interesse, kan klage over en statsautoriseret revisor. En anerkendelsesværdig interesse har bl.a. revisorens kunde og den, der er blevet berørt af revisors arbejde, navnlig ved at have disponeret i tillid til rigtigheden heraf.

A ApS, retlige interesse (klager 1):

A ApS, har anført, at indklagede var generalforsamlingsvalgt revisor for A ApS i perioden 19. november 2010 til 18. juni 2016. Klager 1 var derfor kunde hos indklagede i de berørte regnskabsår, hvor indklagede var generalforsamlingsvalgt til at foretage revision i overensstemmelse med god revisionsskik. Allerede af denne grund er klager 1 derfor berettiget til at klage over indklagedes arbejde.

Til det af indklagede anførte - om, at CFO/CEO J i denne sammenhæng må identificeres med selskabet, og at J's handlinger har medført, at der blev videregivet væsentlige misinformationer til indklagede i forbindelse med dennes revision - har klager 1, bemærket, at klagerne kan bekræfte, at der af J blev videregivet misvisende og i nogle sammenhænge forfalsket dokumentation til indklagede i forbindelse med indklagedes revision af klager 1's årsregnskaber. Der er imidlertid grund til at understrege, at det ikke er klagernes påstand, at indklagede har handlet i strid med god revisionsskik, fordi indklagede ikke har opdaget det bedrageri, som blev foretaget af CFO/CEO J. Klagen vedrører derimod mangelfuld og utilstrækkelig udført revision og som følge heraf indhentelse af utilstrækkeligt og uegnet revisionsbevis som grundlag for de af indklagede afgivne revisionserklæringer på selskabets årsrapporter. Indklagedes mangelfulde og utilstrækkelige revision, der ikke levede op til god revisionsskik, var en medvirkende årsag til, at det af J foretagne bedrageri kunne foregå - og igennem en længere periode forblive uopdaget. Indklagede skulle således have foretaget revisionshandlinger i overensstemmelse med god revisionsskik, herunder bl.a. tilrettelægge og udføre revisionshandlinger under hensyntagen til, at J havde en helt central rolle i A's virksomhed, hvorved der ingen funktionsadskillelse var i selskabet, og endvidere, at der ikke fandtes interne kontroller, som indklagede kunne basere sin revision på.

På denne baggrund har denne klager gjort gældende, at klager 1 har en tilstrækkelig retlig interesse i klagen, der derfor skal realitetsbehandles af Revisornævnet.

B AG retlige interesse (klager 2):

B AG har anført, at B AG erhvervede majoriteten af anparterne i A ApS den 28. juli 2014 og disponerede i forbindelse med købet i tillid til de officielle årsrapporter for A for regnskabsårene 2012/13 og 2013/14, der af indklagede var forsynet med revisionserklæringer uden forbehold eller

supplerende oplysninger. I den forbindelse bemærkes, at indklagede var fuldt ud bekendt med den salgsproces, der pågik i foråret 2014, herunder at årsrapporter, specifikationshæfter, revisionsprotokollater samt indklagedes review notater til koncernrevisorerne indgik i datarummet. Årsrapporten for 2012/13 indgik således i det datarum, som B AG fik adgang til som grundlag for den due diligence, der blev udført i marts måned 2014, kort før udløb af regnskabsåret 2013/14. Årsrapporten for 2013/14 forelå den 2. juli 2014, og blev herefter udleveret til B AG forud for endelig beslutning om køb, bl.a. til støtte for opfyldelsen af de af ledelsen og hidtidige ejere fremlagte estimater m.v. for A's virksomhed. Der blev af B AG udført sædvanlig due diligence forud for endelig beslutning om erhvervelse af bestemmende indflydelse i A, og det fremgår helt specifikt af den af B AG indhentede finansielle due diligence rapport, at denne i vidt omfang baserede sig på de officielle årsrapporter. Netop fordi datarummet, hvad der er ganske sædvanligt, ikke indeholdt detaljerede oplysninger fra selskabets bogføringssystem, og – i denne sammenhæng ligeså relevant – heller ikke indeholdt detaljerede oplysninger fra selskabets egenudviklede handelssystem eller i øvrigt dokumentation vedrørende bankposter, var B AG henvist til at basere sin værdiansættelse af A og sine analyser af udviklingen og dermed tillige fremtidsudsigterne vedrørende lønsomhed, soliditet og likviditet m.v. på de af indklagede revisionspåtegnedes årsrapporter. På denne baggrund fastholdes det, at B AG er klageberettiget, idet B AG har disponeret i tillid til de årsrapporter, indklagede har revideret.

Sagens realitet

Klagerne har overordnet anført, at indklagede generelt ikke har fremlagt dokumentation af nogen art for de påståede udførte revisionshandlinger. Indklagedes betragtninger baseres således alene på indklagedes egne forklaringer, hvorimod intet dokumenterer, at de beskrevne revisionshandlinger rent faktisk er blevet udført af indklagede, herunder at det beskrevne "revisionsbevis" rent faktisk er indhentet af indklagede. Det fremgår, at der er indhentet revisionsbevis i form af udskrifter fra A-systemet, som i praksis ikke findes.

Klagerne har indledningsvist oplyst, at klagen ikke angår hvorvidt indklagede skulle/burde have afdækket de nærmere forhold om bedrageri og besvigelser.

Klagerne har videre oplyst, at A's virksomhed var organiseret på en sådan måde, at CFO/CEO J vedrørende de berørte regnskabsår varetog alle administrative funktioner, herunder bogholderi, lønadministration, IT-drift, bankforretninger, budgetlægning, løbende og årlig regnskabsudarbejdelse, koncernrapportering, dialog med revisorerne osv. I tillæg hertil var J nøgleperson i forhold til at generere de dataudtræk fra A-systemet, som den løbende økonomistyring og rapportering blev baseret på. J var også den, der på selskabets vegne varetog dialogen med Finanstilsynet, som var tilsynsmyndighed. Der blev i perioden tilknyttet en yngre medhjælp til de administrative opgaver, som oprindeligt var blevet ansat i selskabets kunde-support, og for hvem der var tale om det første job i en økonomifunktion. Vedkommende påbegyndte økonomistudier sideløbende med sit deltidsarbejde i økonomifunktionen, hvor vedkommende alene gik til hånd for J og udførte de af ham udstukne begrænsede opgaver.

På baggrund af det for klagerne foreliggende materiale, herunder e-mails sikret fra J's mailboks var indklagedes kommunikation med A's virksomhed i tilknytning til revisionsopgaven alt overvejende med J. Videre ses indklagede at have rettet henvendelse direkte til J vedrørende besvarelse af spørgsmål om generelle IT-kontroller, hvilket i henvendelsen anføres at være noget kundens IT-funktion plejer at tage sig af, men som J vurderedes at have indsigt i, jf. bilag 35. Det bemærkes, at det af indklagede fremsendte skema angår mindre virksomheder med ikke-komplekse systemer,

hvilket ingenlunde kan siges at være dækkende for A systemet. Det burde have stået klart for indklagede, at der i realiteten ingen intern kontrol var i klager 1, herunder at der ingen funktionsadskillelse var, bortset fra at der på et tidspunkt blev indført praksis om dobbelt godkendelse af bankbetalinger, men som i øvrigt var tilrettelagt på en sådan måde, at J blot kunne bede en ansat om at være anden godkender. Det fremstår således bemærkelsesværdigt, når indklagede i svarskriftet anfører vedrørende regnskabsåret 2012/13, at et ”indledende regnskabsmøde” med revisionsteamet og J, den 8. april 2013 (efter regnskabsåret udløb den 31. marts 2013), blandt andet omfattede drøftelse af risiko for besvigelse og regnskabsmanipulation, hvor J bekræftede, at der ikke havde været konstateret tilfælde heraf i regnskabsåret. Med beskrivelsen af organiseringen af A’s virksomhed in mente, burde det være åbenbart, at indklagede drøftede denne relevante del af risikovurderingen i forkert forum, idet drøftelsen skulle have været taget med selskabets bestyrelse, som skulle have været gjort bekendt med de risici, der var knyttet til den manglende funktionsadskillelse, så de rette kontroller kunne have været indført. Indklagede hævder at have kommunikeret med den øverste ledelse i klager 1 om, at man havde undladt at implementere kontrolforanstaltninger, der kunne kompensere for den manglende funktionsadskillelse i bogholderiet. Realiteten er imidlertid, at intet herom er angivet i revisionsprotokollaterne til de berørte tre årsrapporter. Videre konstaterer klagerne, at indklagede hverken tilrettelagde eller udførte revisionen under hensyntagen til den risiko, der var forbundet med J’s helt centrale rolle i virksomheden og den deraf følgende manglende interne kontrol m.v., ligesom der ikke blev udvist fornøden professionel skepsis. Som eksempel på sidstnævnte fremhæves, at indklagede den 3. april 2013 bad J om at få etableret ”kigge adgang” til finansbogføringen i E-conomic, så man selv kunne foretage opslag og udtrække specifikationer, hvilket J afviste. Det er efter klagerens opfattelse usædvanligt, at en kunde på den måde afskærer revisor fra en harmløs ”kigge adgang”, hvorfor dette burde have ført til, at indklagede havde udvist ekstra agtpågivenhed i forhold til det af J leverede dokumentationsmateriale, herunder dataudtræk fra samme økonomisystem, hvilket imidlertid ikke skete, ligesom indklagede i overensstemmelse med god revisionsskik skulle have indhentet ekstern bekræftelse, hvor dette var muligt. Indklagede burde ligeledes have adviseret A’s bestyrelse om den manglende adgang, og om nødvendigt anført en bemærkning herom i revisionsprotokollatet, hvilket som bekendt ligeledes ikke er sket. I stedet synes indklagede blot, kritikløst, at have accepteret udelukkelsen fra at kunne tilgå finansbogføringen i E-conomic.

Klagerne har på denne baggrund sammenfattende gjort gældende, at de af indklagede afgivne revisionspåtegninger i de omhandlede årsrapporter er afgivet uden, at der er gennemført en tilstrækkelig revision af årsrapporterne i overensstemmelse med god revisionsskik, idet det efterfølgende i forbindelse med revisionen af A’s årsrapport for 2015 har vist sig, at de pågældende årsrapporter var fejlbehæftet i væsentligt omfang, samt at bogføringsloven ikke var overholdt. Klagerne har videre gjort gældende, at indklagede ved at have forsynet årsrapporterne for 2012/13, 2013/14 og 2014 med ”blanke” revisionserklæringer til trods for, at disse årsrapporter var fejlbehæftede i væsentligt omfang, har overtrådt revisorlovens § 16, stk. 1, samt dagældende og nugældende erklæringsbekendtgørelses §§ 6 og 7.

Klagepunkt 1 (4.2)

1. Forståelse af virksomheden, planlægning og udførelse – systemrevision

Klagerne har anført, at A’s aktivitet finder sted på en af selskabet designet og udviklet [platform] for [type] handel. Teknikken bag den brugerflade, som A’s brugere oplever, har skiftet igennem de regnskabsår, som nærværende klage vedrører. Relevante data til bogføringsformål vedrørende gebyrer, medlemskaber, annoncefremhævninger, tilkøb af sikkerhed, tilkøb af kredittid,

indsættninger i "G", hævnninger fra "G", refusion ved indsigelser, transaktioner med moms og uden moms m.v. har siden 2013 skulle udledes fra flere forskellige kilder vedrørende de mange handelstransaktioner, som selskabets mere end 700.000 brugere gennemfører. Det samlede antal transaktioner/registreringer vedrørende hvert af de pågældende regnskabsår udgør flere millioner. Selskabets finansbogføring fandt sted i E-conomics standard bogføringsprogram til og med regnskabsafregningen for 2014. I løbet af 2015 overgik selskabet til at anvende Navision, og bogføringsgrundlaget for D's revision af årsrapporten for 2015 hidrørte således fra Navision. Der var ikke integration mellem [platform] og E-conomic, ligesom der ikke var automatisk overførsel af transaktioner herimellem. Tilsvarende var der ikke integration eller automatisk overførsel mellem E-conomic og de bankkonti i O, som ind- og udbetalinger fra/til brugere vedrørende fornævnte gebyrer m.v. blev afregnet via. Transaktioner registreret på [platform] skulle således manuelt posteres i E-conomic, hvilket i den aktuelle periode blev foretaget med varierende grad af frekvens og detaljeringsgrad, herunder i vidt omfang som "klump-posteringer". Disse manuelle "klump-posteringer" gør, at det ikke er muligt at følge den enkelte transaktion fra [platform]en til finansbogføringen i E-conomic. Det samme gør sig gældende vedrørende de til transaktionerne modsvarende bankposter i O.

Indklagedes manglende forståelse for A's aktiviteter fremgår blandt andet af materialeliste i forbindelse med "Årsafslutningen pr. 31/3 2013", som D fremsendte til A, jf. bilag 17 og 17-1. I den forbindelse oplyste D, at materialelisten var lig den fra året før, dvs. den liste, der blev anvendt ved årsafslutningen 2011/12 pr. 31. marts 2012. På trods af, at transaktionerne på A's [platform] udgør det absolutte hovedgrundlag for A's virksomhed, er transaktioner på [platform] ikke nævnt i materialelisten. Som det ligeledes fremgår, nævnes der intet i listen om afstemning af transaktioner på [platform]en med registreringerne i finansbogføringen (E-conomic), ligesom der heller ikke er nævnt noget om afstemning med de modsvarende registreringer på selskabets bankkonti. Materialelisten, som muligvis dækker relevant dokumentation i forbindelse med substansrevision af eksempelvis en typisk handelsvirksomhed, tager således ikke højde for det særlige IT-baserede handelssystem, der netop definerede A's virksomhed. Indklagedes manglende forståelse for A's virksomhed understreges yderligere af, at materialelisten i punkt 5 vedrørende "Tilgodehavender fra salg", ikke omhandler tilgodehavender hos brugerne, ligesom der vedrørende punkt 9, "Gældsforpligtelser", heller ikke er nævnt noget om gæld til brugerne. Videre ses materialelisten ikke at afspejle, at A's omsætning bestod dels af det på [platform] registrerede, dels af faktureret omsætning bogført direkte i E-conomic vedrørende bannerreklamer m.v. Yderligere fremgår "Cash in transit" (jf. nedenfor) ikke af materialelisten, og endelig ses området Moms (under punktet "Anden gæld og periodeafgrænsningsposter") ikke at tage højde for det forhold, at A har både momsfri og momspligtige aktiviteter med deraf følgende konsekvens for selskabets momsfradrag og dermed resultat. For de efterfølgende regnskabsår (2013/14 og 2014) foreligger ikke i selskabet en tilsvarende materialeliste. Så vidt klagerne er bekendt, har D indhentet sin revisionsdokumentation via e-mails med primært J. Indholdet heraf ses i al væsentlighed at være identisk med ovenstående, hvorfor klagerne opfattelse vedrørende indklagedes manglende forståelse for A's virksomhed også gøres gældende vedrørende disse år. Det meget store antal transaktioner på [platform] medfører, at det ikke er muligt at revidere A's årsregnskab ved substansrevision. Det vil også være nødvendigt at udføre systemrevision i et ikke uvæsentligt omfang.

Klagerne har supplerende anført, at andre supplerende revisionsmetoder ikke var uanvendelige. A-systemet (som i realiteten var flere forskellige systemer med forskellig funktionalitet i de berørte regnskabsår) indeholdt flere millioner forskelligartede transaktioner knyttet til de mere end 700.000

brugere, hvilke genererede en række forskellige omsætningstransaktioner – nogle med og nogle uden moms - hvilke igen genererede selskabets mellemværender (tilgodehavender og Gæld) i forhold til brugerne. Hver enkelt transaktion var med andre ord meget lille (få kroner), hvorfor det var nødvendigt ved revisionen at opnå revisionsbevis for, at systemet regnede rigtigt vedrørende fuldstændig, korrekt og rettidig indregning af omsætning, tilgodehavender og gæld samt kunne håndtere transaktioner med/uden moms. Tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis kunne derfor ikke indhentes ved substansrevision alene.

Klagerne har på denne baggrund gjort gældende, at indklagede ikke har opnået den i ISA 315 krævede forståelse af virksomheden og dennes omgivelser, herunder virksomhedens (manglende) interne kontrol m.v., hvorfor planlægningen af revisionen har været mangelfuld, ligesom de gennemførte revisionshandlinger har været utilstrækkelige.

Klagepunkt 2 (4.3)

2. Tilgodehavender og gæld vedrørende A brugere:

Klagerne har anført, at A's brugere ved at tilgå [platform] til enhver tid kan se deres eget mellemværende med A (gæld/tilgodehavende), herunder se samtlige de enkeltvise transaktioner, der tilsammen genererer mellemværendet. Summen af disse saldi, der er registreret på [platform] for A's godt 700.000 brugere, udgør således selskabets samlede regnskabsmæssige mellemværender pr. statusdagen, som de bogførte mellemværender i E-conomic kan afstemmes til. Sådan en afstemning synes D ikke at have foretaget i forbindelse med revisionen.

Klagerne har til det af indklagede anførte - om, at der i forbindelse med årsafslutningsrevisionen for alle årene er indhentet tilfredsstillende afstemninger mellem A-systemet og E-conomics (bogføringen), og at foruden ovennævnte afstemning blev tilgodehavender vedrørende klager 1's brugere ligeledes afstemt til udtræk fra A-systemet, samt at der i relation til gæld vedrørende klager 1's brugere, er disse posteringer ligeledes afstemt til udtræk fra A-systemet uden bemærkninger - bemærket, at det er udokumenteret, at indklagede skulle have foretaget de nævnte revisionshandlinger, herunder er det uklart, hvad indklagede (muligt) har afstemt til hvad. Klagerne har videre supplerende anført, at dette ikke umiddelbart giver mening, idet det bemærkes, at såvel tilgodehavender som gæld til brugerne blev registreret i A-systemet - og kun der. Det er således meningsløst, hvad det er for en "afstemning", indklagede lader til at have foretaget.

Klagerne har supplerende yderligere anført, at det er usandsynligt, at indklagede skulle være i besiddelse af tilfredsstillende afstemninger mellem A-systemet og E-conomics al den stund, at der for de væsentligste regnskabsposter, nettoomsætning samt tilgodehavender hos og gæld til brugerne, ikke var sammenhæng i nogen af de tre regnskabsår mellem bogføringen og A-systemets udvisende. De af M for klagerne foretagne beregninger og afstemninger har tværtimod vist, at der var ganske betydelige differencer mellem A-systemet og E-conomics vedrørende såvel nettoomsætning som tilgodehavender og gæld til brugerne.

Klagerne har supplerende endelig anført, at indklagedes konstatering af, at klager 1's "transaktionsgebyr normalt var mellem 4-6% per handel" udgør endnu et illustrerende eksempel på indklagedes manglende/begrænsede forståelse for A's virksomhed, der ikke blot handlede om transaktionsgebyrer, men i høj grad også om salg af forskellige typer af medlemskaber, betalinger for fremhævelse af annoncer, tilkøb af sikkerhed, køb og forlængelse af kreditter m.v., hvorved der var tale om både momspligtige og momsfri aktiviteter, hvilket igen havde betydning for momsfradraget vedrørende afholdte omkostninger.

Klagerne har på denne baggrund gjort gældende, at indklagede i forbindelse med afgivelse af sine revisionspåtegninger på årsregnskaberne for 2012/13, 2013/14 og 2014 (9 måneder) uden forbehold eller supplerende oplysninger ikke har haft et egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis i relation til størrelsen af tilgodehavender overfor A's brugere og gæld til A's brugere.

Klagepunkt 3 (4.4)

3. Andre tilgodehavender fra salg (E):

Klagerne har anført, at firmaet E på A's vegne indgik aftaler med annoncører om bannerreklamer på [platform]. E forestår ligeledes registrering af den trafik på [platform], der danner grundlag for A's månedsvise fakturering til E, som viderefakturerer til annoncørerne. I tabellen er vist indregnet nettoomsætning i hver regnskabsperiode vedrørende E (fremgår under bogføringskonto 5413 på side 1 i bilag 3, 7 og 11) samt de indregnede tilgodehavende over for E ved udgangen af hver regnskabsperiode, jf. de som bilag 18, 19 og 20 vedlagte debitorsaldooversigter, som D synes at have lagt til grund for deres revision:

Som det ses af tabellen var selskabets salg af bannerreklamer let stigende i perioden. Til gengæld var det indregnede tilgodehavende pr. de respektive statusdage (jf. de af D påregnede årsrapporter) markant stigende fra, hvad der svarede til 4 måneders omsætning pr. 31. marts 2013, til, hvad der svarede til godt 6 måneders omsætning pr. 31. december 2014.

Det er imidlertid en realitet, at de indregnede beløb i årene 2013/14 og 2014 var manipulerede (opskrevet). Klagerne har foranlediget beløbene opgjort igen, og de korrekte tal ses herunder:

Tkr.	2012/13	2013/14	2014
Indregnet tilgodehavende pr. statusdag	2.198	2.981	4.110
Korrekt tilgodehavende pr. statusdagen	2.198	1.781	2.478
Difference (opskrivning)	0	1.200	1.632

I hvert af de aktuelle regnskabsår bad D J om at indhente E's bekræftelse på det indregnede mellemværende, og vedrørende de to regnskabsår, hvor der er konstateret differencer (jf. ovenfor), ses de af J til D pr. mail fremsendte bekræftelser at være manipulerede.

Klagerne har supplerende anført, at det på det foreliggende - helt udokumenterede - grundlag er vanskeligt for klagerne at forholde sig til indklagedes forklaringer om andre udførte revisionsbehandlinger, der angiveligt skulle have tilvejebragt revisionsbevis. Det kan imidlertid konstateres, at der for alle tre regnskabsår på den i øvrigt særligt dedikerede bogføringskonto vedrørende E, kontonr. 5413, er bogført omsætningstransaktioner ved finansbilag, som ikke modsvares af bankindbetalinger, jf. herved bilag 36, 37 og 38. Videre henvises til det under afsnit 7 (i klagers svarskrift) nedenfor anførte. Disse transaktioner er i bilag 36 markeret med gult, mens det i bilag 37 og 38 vedrører de posteringer, der er bogført som "finansbilag" med J's bruger-id.

Klagerne har på den baggrund gjort gældende, at D selv burde have indhentet bekræftelse på mellemværendet direkte fra E, at det er i strid med god revisionssskik kun at lade selskabets direktør indhente bekræftelsen, og at den udførte revision ikke levede op til god revisionssskik, idet indklagede ikke indhentede tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Tkr.

Indregnet Nettoomsætning		1212/13	2013/14	2014
vedr. E	6.655	6.876	5.745	
<i>Gennemsnit pr. måned</i>		555	573	638
Indregnet tilgodehavende pr.				
statusdag		2.198	2.981	4.110
= <i>Antal måneders</i>		4,0	5,2	6,4
<i>nettoomsætning</i>				

Klagepunkt 4 (4.5)

4. Andre tilgodehavender fra salg (F)

Klagerne har anført, at vedrørende regnskabsåret 2012/13 efterspurgte og modtog D fra J den 1. maj 2013 en specifikation vedrørende en række skatterelaterede bogføringskonti, herunder bl.a. konto 3212, der vedlægges som bilag 21. Der var antageligt dialog mellem D og J herom, for samme dag forklarede J supplerende, at en postering på 900 tkr. fejlagtigt var havnet på konto 3212, men reelt var et tilgodehavende hos F - angiveligt opstået fordi betalingsaftalen med F var ændret sådan, at F' afregningstid over for A (for indbetalinger fra A's brugere) blev forlænget, jf. bilag 22. D godtog tilsyneladende denne forklaring uden nærmere efterprøvelse, idet et beløb på 900 tkr. i forbindelse med D's opstilling af årsrapporten for 2012/13 blev reklassificeret fra Selskabsskat i balancen til "Tilgodehavender fra salg", jf. tillige bilag 3 side 6 og 7. J's forklaring til D er imidlertid ukorrekt, og et tilgodehavende hos F på 900 tkr. eksisterede ikke. Videre kan det konstateres, at de 900 tkr. i det følgende regnskabsår (2013/2014) blev omposteret og herefter indgik i det for meget bogførte tilgodehavende overfor E.

Klagerne har på den baggrund gjort gældende, at det er i strid med god revisionskik alene at basere revisionen af det pågældende forhold på oplysning fra selskabets direktør, og at D selv burde have indhentet bekræftelse på mellemværendet direkte fra F.

Klagepunkt 5 (4.6)

1. Cash in transit

Klagerne har anført, at i de af D påtegnede årsrapporter indgår "Cash in transit" i regnskabsposten "Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser" med de herunder specificerede beløb (jf. bogføringskonto 2621 i bilagene 3, 7 og 11):

tkr.	<u>2012/13</u>	<u>2013/14</u>	<u>2014</u>
Tilgodehavender fra salg af tjenesteydelser	11.499	14.278	20.022
- Heraf "cash in transit"	4.879	4.865	8.065
%-andel	42%	34%	40%

"Cash in transit" er ikke nævnt i D's materialeliste, jf. bilag 17-1, ligesom D ikke andetsteds ses at have stillet krav til den dokumentation, selskabet skulle levere vedrørende denne regnskabspost.

"Cash in transit" afspejler den kendsgerning, at der er en vis tidsmæssig forskydning (kortere eller længere afhængig af betalingsmidlet) fra en given transaktion gennemføres og registreres på [...]en, til de modsvarende pengebeløb registreres på selskabets bankkonti som indgående (f.eks. ved brugernes betalinger af gebyrer m.v. eller ved deres deponeringer) eller udgående (f.eks. ved refusion til brugerne eller ved deres hævnninger). Alle transaktioner på [platform] bliver registreret med eksakt tidspunkt og tildelt et unikt fortløbende transaktionsnummer, som også fremgår af indsætningerne på selskabets bankkonti. Tilsvarende muliggør tidsregistrering og tildeling af transaktionsnummer, at man kan identificere de hævnninger, som er registreret på [platform]

forinden skæringstidspunktet (skæringsdagen kl. 23:59:59), men som først registreres i banken efter skæringstidspunktet. Det er med andre ord muligt eksakt at opgøre det samlede nettobeløb, der pr. en given skæringsdag udgør "Cash in transit", og som nødvendigt må posteres for at sikre fuldstændig og korrekt indregning af selskabets aktiviteter og mellemværender med brugerne. Det er imidlertid nødvendigt at opgøre beløbet manuelt grundet foromtalt manglende systemmæssige integration/afstemning mellem registreringerne i [platform] og på selskabets bankkonti.

I regnskabsåret 2012/13 blev det bogførte beløb vedrørende "Cash in transit" øget fra 601 tkr. 31. marts 2012 (et niveau, beløbet havde befundet sig stabilt på siden 2008) til 4.879 tkr. pr. 31. marts 2013. Som bilag 23 vedlægges mail af 9. april 2013 fra J til D, hvori J forklarede stigningen med, at bankerne skulle have været lukket for kreditkortindbetalinger i 7 dage, hvilket var ukorrekt og i øvrigt forekommer usandsynligt. Dette udsagn om et øjeblikkeligt/midlertidigt højt niveau kunne D have testet ved at gennemgå bogføringen i den efterfølgende periode.

Ved mailen af 9. april 2013 udleverede J en "sandsynliggørelse" af "Cash in transit" til D. Som det fremgår, udviste "sandsynliggørelsen" en uforklaret difference på 154 tkr. Derudover indeholdte den ingen dokumentation, der muliggjorde afstemning med faktiske bankindsætninger og bankhævninger, og endelig var "sandsynliggørelsen" åbenlyst fejlbehæftet derved at den:

- Indeholdt handelstransaktioner, som blev registreret på kunders konti hos A efter skæringsdatoen (31. marts 2013), og således pr. definition ikke var "under transport" pr. skæringsdagen.
- Medtalte visse handelstransaktioner to gange.
- Ikke tog højde for brugeres hævninger på deres G konto, der endnu ikke var registreret som en hævning på bankkontoen i O.

Som det ligeledes fremgår, angiver "sandsynliggørelsen", at sidste hævning, der er registreret i regnskabsperioden, har transaktionsnummer 17674443, og er gennemført den 27. marts 2013 kl. 12:51. Dette er som sådan korrekt. "Sandsynliggørelsen" er dog fortsat ukorrekt derhen, at den beregningsmæssigt ikke er korrigeret for hævninger, der er registreret på [platform] (men ikke i banken) mellem dette tidspunkt og den 31. marts 2013 kl. 23:59:59. A's bogføring på kontoen for "Cash in transit" i regnskabsperioden (2012/13) og den efterfølgende regnskabsperiode (jf. bilag 24 og 25) er i det hele uforklarlig og uden sammenhæng til transaktioner på [platform] og i bank, hvortil det skal kunne afstemmes.

I regnskabsåret 2013/14 forblev det bogførte beløb vedrørende "Cash in transit" i det væsentlige uændret i forhold til året før (4.865 tkr. mod 4.879 tkr.), jf. bilag 25. Som bilag 26 vedlægges mail af 27. juni 2014 fra J til D, hvori J på samme måde som det foregående år udleverede en "sandsynliggørelse" af "Cash in transit" til D. Som det fremgår, udviste denne "sandsynliggørelse" en uforklaret difference på 254 tkr. Derudover indeholdt den ingen dokumentation, der muliggjorde afstemning med faktiske bankindsætninger og bankhævninger, og endelig var også denne "sandsynliggørelse" åbenlyst fejlbehæftet derved at den:

- Indeholdt handelstransaktioner, som blev registreret på kunders konti hos A efter skæringsdatoen (31. marts 2014), og således pr. definition ikke var "under transport" pr. skæringsdagen.
- Ikke tog højde for kunders hævninger på deres konto, der endnu ikke var registreret i O.

Af [platform] ses, at seneste hævning foretaget forud for skæringstidspunktet blev gennemført, den 31/3-2014 kl. 14:32:23, og ikke 6 dage forinden, således som J's "sandsynliggørelse" ellers angav det. A's bogføring på kontoen for "Cash in transit" i regnskabsperioden (2013/14) og den

efterfølgende regnskabsperiode (jf. bilag 25 og 27) er i det hele uforklarlig og uden sammenhæng til transaktioner på [platform] og i bank, hvortil det skal kunne afstemmes.

I regnskabsåret 2014 (1. april til 31. december) blev det bogførte beløb vedrørende ”Cash in transit” øget med 3.200 tkr. til 8.065 tkr., jf. bilag 27, svarende til, at et beløb modsvarende 3-4 måneders bruttofortjeneste skulle have været ”under transport” pr. 31. december 2014. Den betydelige stigning i forhold til foregående regnskabsperiode forklarede J overfor D med, at F/Teller havde ændret betalingsperiode samt mange helligdage, jf. bilag 28. Begge dele er ukorrekte. Som det fremgår af den af J til D udleverede ”sandsynliggørelse” pr. 31. december 2014, udviste denne en uforklaret difference på 510 tkr. ”Sandsynliggørelsen”, der ligesom de foregående ”sandsynliggørelser”, ikke indeholdt dokumentation, der muliggjorde afstemning med faktiske bankindsætninger og bankhævninger, var tilsvarende åbenlyst fejlbehæftet derved at den:

- Specificerer en række poster, der har valør den 2. januar 2015 eller senere, som derfor pr. definition ikke var ”under transport” pr. 31. december 2014.
- Ikke medtager kunders hævninger, der var ”under transport” såfremt hævning var registreret på [platform]en (aktuelt pr. den 30. eller 31. december 2014), mens faktisk hævning på A’s bankkonto først fandt sted den første bankdag efter skæringsdatoen – aktuelt den 2. januar 2015 eller eventuelt senere. Det konstateres, at seneste batch af hævninger forud for skæringstidspunktet fandt sted den 30. december 2014 kl. 11:41:12, hvorfor hævninger fortaget fra dette tidspunkt og frem til 31. december 2014 kl. 23.59.59 var ”under transport”. Konkret kan dette beløb opgøres til 338 tkr.
- Kan konstateres at være manipuleret i forhold til de faktiske indsætninger på A’s konto i O, hvor beløb ifølge samme transaktionsnumre ikke stemmer overens.

Af A’s bogføring i regnskabsperioden (2014) på kontoen for ”Cash in transit” (jf. bilag 27) ses, at beløbet på 3.200 tkr. blev bogført ved én postering foretaget af J, den 9. januar 2015, med tilbagevirkende effekt pr. 31. august 2014.

Klagerne har supplerende anført, at indklagedes svarskrift i sig selv dokumenterer indklagedes manglende forståelse for og kendskab til A’s virksomhed, herunder ikke mindst A-systemets funktionalitet og begrænsninger, ligesom det er et konkret eksempel på, at svarskriftet i vidt omfang er baseret på udokumenterede betragtninger.

Til det af indklagede anførte - om, at indklagede ved revisionen af alle regnskabsårene har afstemt regnskabsposten ”cash in transit” til underliggende specifikation udtrukket fra A-systemet, og at indklagede ikke har fattet mistanke om, eller haft andet grundlag for at anse udskrifterne for manipuleret, idet udskrifterne fremstod meget troværdige og ægte - har klagerne anført, at det ikke er muligt at udtrække en specifikation af ”cash in transit” fra A-systemet al den stund, at sådanne specifikationer ikke eksisterer. Som klagerne tidligere har redegjort for, opstår ”cash in transit” som regnskabspost, fordi der ikke er tidsmæssig overensstemmelse mellem brugernes registreringer af handler i A-systemet og de modsvarende posteringer på A’s bankkonti. Der findes imidlertid ikke – og har aldrig gjort det - nogen systemmæssig opgørelse af ”cash in transit”, som derfor må beregnes manuelt ved at sammenholde registreringerne i A-systemet (via unikt ID og tidstempel) og bankposteringskerne (via bl.a. udskrifter fra F/Teller, hvoraf et identisk unikt transaktions-ID fremgår). Indklagede kan således ikke have modtaget udskrifter fra A-systemet vedrørende ”cash in transit”, da sådanne udskrifter ganske enkelt ikke eksisterer. Dette udgør endnu et eksempel på indklagedes manglende indsigt i og kendskab til A’s virksomhed. En ansvarlig revisor ville, med den fornødne indsigt i og kendskab til A’s virksomhed, have vidst, at en (eventuel) modtagen udskrift ikke kunne være fra A-systemet allerede af den grund, at sådanne udskrifter ikke eksisterer.

Så vidt klagerne kan se dokumenteret, modtog indklagede fra J alene ”sandsynliggørelser” af ”cash in transit” og ingen konkret dokumenterede beregninger. Udover at der ikke var tale om konkrete beregninger, burde indklagede have konstateret, at de fremlagte ”sandsynliggørelser” for alle tre regnskabsår led af de i klagen (punkt 4.6 med tilhørende dokumentation) anførte mangler, herunder særligt at ”sandsynliggørelserne”:

- Indeholdt handelstransaktioner, som blev registreret på kunders konti hos A efter skæringsdatoen, og således pr. definition ikke var ”under transport” pr. skæringsdagen, og
- ikke tog højde for kunders hævnninger på deres konto, der endnu ikke var registreret i O.

M har for klagerne foretaget konkrete dokumenterede opgørelser af ”cash in transit” for hvert af de berørte tre regnskabsår, jf. eksempelvis følgende opgørelsen herunder pr. 31. marts 2014:

	DKK	NOK	SEK	EUR	Total DKK
Transaktioner eWallet før 31/3-2014 først indsat i bank (kto. 128219-5) 1/4-2014 eller senere (VISA DK)	516.719	0	0	0	516.719
Omsætningsindbetalinger kto. 128217-9, transaktioner før 31/3-2014 indsat i bank 1/4-2014 eller senere	60.149	0	0	0	60.149
Teller Fnr 2013, posteringer fra 29/3-2014 (før gebyr), først indsat 1/4-2014	9.428	0	0	0	9.428
Teller Fnr 1749, posteringer fra 28/3-2014 (før gebyr), først indsat 1/4-2014	86.618	0	0	0	86.618
Teller Fnr 1750, posteringer fra 28/3-2014 (før gebyr), først indsat 2/4-2014	383.483	0	0	0	383.483
Sum af indsat via handelsplatform før skæringsdag, hvor beløb først fremgår af Bank efter skæringsdag	1.056.397	0	0	0	1.056.397
Hævet i eWallet efter seneste "hævekørsel" (31/3 kl. 14:32:23) og frem til 31/3-2014 kl. 23:59:59	-293.445	-890	-348	-29	-294.666
Beregnet Cash in transit pr. 31. marts 2014					761.731

Som det fremgår, udgjorde ”cash in transit” rettelig 761.731 kr., hvilket skal sammenholdes med, at der pr. 31. marts 2014 var bogført et beløb på 4.864.991 kr., svarende til en for årsregnskabet væsentlig fejl på 4,1 mio.kr. Det har videre kunnet konstateres, at de fra J indhentede forklaringer på udviklingen i regnskabsposten sammenholdt med tidligere år, ikke blev behandlet med fornøden professionel skepsis endsige efterprøvet, hvor dette var muligt. Som eksempler herpå kan bl.a. nævnes:

For regnskabsåret 2012/13 forklarede J en 8-dobling af det indregnede beløb i forhold til året før (4,9 mio.kr. mod 0,6 mio.kr.) med, at ”bankerne skulle have været lukket for kreditkortindbetalinger i 7 dage”. Denne forklaring var selvsagt både ukorrekt og usandsynlig, men forklaringen kunne dog nemt have været efterprøvet og dannet grundlag for en øget skepsis henholdsvis rettelse. Indklagede lader dog til at have taget forklaringen til efterretning uden nogen form for skepsis eller prøvelse. Indklagede udbad sig tilsyneladende heller ikke en udskrift af bogføringsposterne på denne for årsregnskabet væsentlige regnskabspost på trods af, at udskriften viser en række posteringer foretaget af J uden tilhørende bilag/forklaring, jf. herved sagens bilag 24. På baggrund af Js forklaring havde det været nærliggende at gennemgå posterne på bogføringskontoen for den efterfølgende regnskabsperiode, hvilket ligeledes ville have afkræftet, at der var tale om et kortvarigt højt beløb for ”cash in transit” grundet påstået banklukning for kreditkortbetalinger. En sådan gennemgang foretog indklagede heller ikke.

For regnskabsåret 2013/14 vedblev det indregnede beløb for ”cash in transit” at være ca. 4,9 mio.kr., hvilket således ikke uden videre forklaring kunne hænge sammen med den forklaring, indklagede tidligere havde modtaget fra J, jf. ovenfor. Posterne på bogføringskontoen fremgår af sagens bilag 25. Indklagede lader dog til endnu engang blot at have taget forklaringen til efterretning uden nogen form for skepsis eller prøvelse.

For regnskabsåret 2014 forklarede J (jf. tidligere fremlagt bilag 28), at en stigning i ”cash in transit” til knap 8,1 mio. kr. skyldtes en ny aftale med F (vedrørende betalingsperiode m.v.), hvilket

indklagede – enkelt og uproblematisk – kunne (og burde) have efterprøvet ved at indhente dokumentation/bekræftelse fra F. Realiteten var selvsagt, at der ikke forelå nogen aftale med F, men derimod alene en af J foretagen finanspostering på 3,2 mio. kr. uden bilag eller forklaring, jf. det med klagen fremlagte bilag 27.

Henset til, at der for alle tre regnskabsår var tale om væsentlige regnskabsposter, der alene var dokumenteret ved åbenlyst fejlbehæftede ”sandsynliggørelser” og tillige ledsaget af usandsynlige og usammenhængende forklaringer, som det havde været muligt at efterprøve, er det klart, at indklagedes revision for så vidt angår ”cash in transit” ikke blev foretaget i overensstemmelse med god revisionskik.

Klagerne har på denne baggrund sammenfattende gjort gældende, at indklagede i forbindelse med afgivelse af sine revisionspåtegninger på årsregnskaberne for 2012/13, 2013/14 og 2014 (9 måneder) uden forbehold eller supplerende oplysninger ikke har haft et egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis i relation til størrelsen af ”Cash in transit”, der indgik med væsentlige beløb under posten Tilgodehavender fra salg af tjenesteydelser, hvilket var i strid med god revisorskik.

Klagepunkt 6 (4.7)

2. Nettoomsætning

Klagerne har anført, at A’s nettoomsætning består dels af omsætning, der genereres direkte via brugernes transaktioner på [platform], dels af en afledt og fakturabaseret omsætning, hvoraf hovedparten vedrører salg af bannerreklamer. Den samlede i årsrapporterne indregnede nettoomsætning kan således opdeles i følgende to hovedtyper:

Tkr.	2012/13	2013/14	2014
Nettoomsætning baseret på [...]	35.852	32.919	22.284
Anden Nettoomsætning	7.984	11.513	8.709
Nettoomsætning i alt	<u>43.836</u>	<u>44.432</u>	<u>30.993</u>

Som anført er det efterfølgende konstateret, at den indregnede nettoomsætning var betydeligt fejlbehæftet i alle de pågældende regnskabsår.

For alle tre regnskabsår ses D at have udvalgt 70 omsætningstransaktioner til test, hvilke fordeler sig således:

Beløb i Tkr.	2012/13		2013/14		2014	
	Beløb	Relativt Antal	Beløb	Relativt Antal	Beløb	Relativt Antal
Nettoomsætning baseret på [...]	35.852	82%	32.919	74%	22.284	72%
-heraf udvalgt af D til test	1	59	5	70	4	70
-i %	0,00%		0,02%		0,02%	
Anden Nettoomsætning	7.984	18%	11.513	26%	8.709	28%
-heraf udvalgt af D til test	3.114	11	0	0	0	0
-i %	0,01%		0,01%		0,01%	
Nettoomsætning i alt	43.836	100%	44.432	1,0	30.993	100%
-heraf udvalgt af D til test	3.115	70	5	70	4	70
-i %	7,11%		0,01%		0,01%	

Som det fremgår af tabellen udgjorde bogført ”Nettoomsætning baseret på [platform]” 82% af den samlede nettoomsætning i 2012/13, hvilket faldt til 72% i 2014. Modsvarende steg ”Anden nettoomsætning” (primært vedrørende bannerreklamer) fra 18% af den samlede nettoomsætning i 2012/13 til 28% i 2014. Som tidligere anført, er det klagernes opfattelse, at A’s virksomhed ikke kan revideres ved substansrevision alene. Det vil også være nødvendigt i et ikke uvæsentligt omfang at foretage systemrevision, særligt vedrørende de på [platform] registrerede transaktioner. Fordelingen af den stikprøve (jf. ovenfor), som D udvalgte og modtog dokumentation for som led i deres substansrevision, dokumenterer indklagedes manglende forståelse for A’s virksomhed og den meget forskelligartede omsætning. Det bemærkes, at stikprøven, og det vil sige den udførte substansrevision, kun omfatter en forsvindende lille del af selskabets nettoomsætning (helt konkret 0,1 promille i årene 2013/14 og 2014).

De af D udførte revisionshandlinger vedrørende nettoomsætning registreret på [platform] var foruden at være utilstrækkelige også uegnede derved at:

- D ikke sikrede sig, at det grundlag, J fremlagde (i excel-ark) som basis for D’s stikprøveudvælgelse, fuldstændigt og korrekt afspejlede registreringerne i [platform],
- D ikke sikrede, at der var sammenhæng mellem det pågældende dataudtræk og finansbogføringen i E-conomic,
- D ikke sikrede, at der var fuld/korrekt sammenhæng mellem det af J specificerede vedrørende bankindbetalinger, og hvad der rent faktisk fremgik af kontoudskrifter fra O.

I regnskabsårene 2013/14 og 2014 ses ”Anden nettoomsætning”, der udgjorde henholdsvis 26% og 28% af den samlede nettoomsætning, ikke at have været omfattet af D’s substansrevision. Hovedparten af ”Anden nettoomsætning” vedrørte bannerreklamer og omsætning i forhold til selskabet E, og der henvises i den forbindelse til foranstående omtale vedrørende D’s revision af de bogførte tilgodehavender vedrørende dette selskab.

Klagerne har supplerende til nettoomsætning genereret via transaktioner på [platform] (A-systemet) anført, at det principielt er uden betydning, hvor mange transaktioner man testede, når der ikke af indklagede blev indhentet revisionsbevis for, at grundlaget, indklagede udvalgte og testede på baggrund af, var korrekt og fuldstændigt. Der synes f.eks. ikke at være indhentet revisionsbevis for, at registrerede indbetalinger i A-systemet rent faktisk modsvarede posteringer på A bankkonti. Den af indklagede udførte revision fremstår således at have bestået af afstemning/sammenligning af to

sæt specifikationer – begge tilvejebragt af virksomheden/J – men uden at indklagede forvissede sig om, at det ene sæt rent faktisk var et korrekt udtryk for transaktioner registreret i A systemet, og uden at indklagede forvissede sig om, at det andet sæt var et korrekt udtryk for transaktioner registreret på selskabets bankkonti. Den foretagne ”afstemningshandling” var derfor uegnet og utilstrækkelig som revisionsbevis. Som beskrevet i klagen (punkt 4.8) var der i selskabet udtalte problemer med manglende sammenhæng mellem i) registreringerne i A-systemet, ii) selskabets bankkonti og iii) bogføringen i E-conomic, herunder særligt manglende sammenhæng med hvad der rent faktisk blev bogført (og hvornår).

Klagerne har på denne baggrund sammenfattende gjort gældende, at indklagede i forbindelse med afgivelse af erklæringer på årsrapporterne for 2012/13, 2013/14 og 2014 (9 måneder) uden forbehold eller supplerende oplysninger ikke har haft et egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis i relation til indregnet nettoomsætning. Forudsætningen for, at revisionen af den i A-systemet registrerede nettoomsætning kunne baseres på substanstest af 70 enkelttransaktioner modsvarende 0,1 promille af den indregnede nettoomsætning i de berørte regnskabsår var ikke til stede, hvilket indklagede burde have indset.

Klagerne har videre supplerende vedrørende anden nettoomsætning anført, at de af indklagede beskrevne påståede udførte revisionsbehandlinger ligeledes er udokumenterede og usandsynlige. Den af M på vegne af klagerne udførte gennemgang har således dokumenteret nedenfor anførte fejl på de omsætningskonti, der udgør anden nettoomsætning for hvert af de tre regnskabsår:

Opgørelse af fejl i regnskabsåret 2012/13:

Anden nettoomsætning	Bogført	Opgjort EY	Korrektion
5176	127.087,80	9.396,80	-117.691,00
5159	296.592,53	13.867,53	-282.725,00
5412	412.433,92	242.685,92	-169.748,00
5413	6.654.696,45	6.260.229,45	-394.467,00
5514	352.038,45	224.039,45	-127.999,00
5517	141.050,00	11.050,00	-130.000,00
5591 Varius non-recurrent revenue	0,00	0,00	0,00
Anden nettoomsætning	7.983.899,15	6.761.269,15	-1.222.630,00

Opgørelse af fejl i regnskabsåret 2013/14:

Anden nettoomsætning	Bogført	Opgjort EY	Korrektion
5176	1.032.117,00	8.721,00	-1.023.396,00
5159	2.179.876,00	72.742,00	-2.107.134,00
5412	363.972,00	153.144,00	-210.828,00
5413	6.876.364,00	6.500.541,00	-375.823,00
5514	344.906,00	162.375,00	-182.531,00
5517	452.004,00	452.004,00	0,00
5591 Varius non-recurrent revenue	264.151,00	0,00	-264.151,00
Anden nettoomsætning	11.513.390,00	7.349.527,00	-4.163.863,00

Opgørelse af fejl i regnskabsåret 2014 (9 måneder):

Anden nettoomsætning	Bogført	Opgjort EY	Korrektion
5176	722.379,55	9.469,00	-712.910,55
5159	1.311.038,00	40.550,00	-1.270.488,00
5412	291.381,67	95.224,00	-196.157,67
5413	5.744.711,65	5.291.001,00	-453.710,65
5514	314.172,98	155.932,00	-158.240,98
5517	211.851,07	191.856,00	-19.995,07
5591 Varius non-recurrent revenue	113.325,12	0,00	-113.325,12
Anden nettoomsætning	8.708.860,04	5.784.032,00	-2.924.828,04

Som det fremgår, var der vedrørende alle tre regnskabsår fejl på alle relevante omsætningskonti med beløb på, der samlet set udgjorde væsentlige fejl, hvorfor det er usandsynligt, at indklagede skulle have udført den i svarskriftet beskrevne revision, herunder foretaget ”analytiske handlinger” eller ”kontrolleret til underliggende faktura, aftaler og efterfølgende betalinger”. Under alle omstændigheder var den udførte revision utilstrækkelig og uegnet henset til de ovenfor viste væsentlige fejl.

Klager har videre anført, at fejlene var åbenbare, idet simpel sammenholdelse af det bogførte med faktiske indbetalinger ville have afdækket fejlene. Som eksempler herpå kan nævnes:

- Det på konto 5412 (“...”) for 2012/13 bogførte, hvoraf fremgår en række bogførte poster, som ikke var modsvaret af faktiske bankindsætninger, jf. bilag 39., men som i stedet lader til at være posteret med diverse gældsposter som modpost, f.eks. ”Anden gæld” eller ”Gæld til A users”,
- det på konto 5159 (“Other payment fees”) for 2012/13 bogførte, hvor kun én enkelt af 6 poster på kontoen modsvarede en udstedt kundefaktura, jf. bilag 40. De 5 øvrige poster på kontoen fremstår således som finansbilag, bogført af virksomheden/J, for hvilke det ikke har været muligt at udfinde fakturaer, aftaler eller faktiske underliggende betalinger for To af posterne (nr. 3 og 4) fremstår tillige tilbagedaterede,
- det på konto 5514 (“...”) for 2012/13 bogførte, hvoraf på der lignende vis fremgår en række bogførte poster, som ikke var modsvaret af faktiske bankindsætninger, jf. bilag 41.

Såfremt indklagede havde foretaget ”analytiske revisionshandling”, burde udviklingen på ikke mindst bogføringskonto 5159 (“Other payment fees”) og 5176 (“...”) have påkaldt sig opmærksomhed, idet bogføringen viste væsentlige beløb og væsentlige udsving mellem regnskabsårene vedrørende i øvrigt ikke nærmere forklarede indtægtsarter.

En gennemgang af det på kontiene posterede viser eksempelvis:

- På bogføringskonto 5176 (“...”) var der vedrørende regnskabsåret 2013/14 bogførte flere mindre (reelle) fakturaer på 872 kr. Foruden disse mindre fakturaer var der imidlertid tillige foretaget bogføring af et finansbilag på mere end 1 mio.kr., jf. bilag 42, som var uden dokumentation og som (selvsagt) ikke er modsvaret af bankindbetaling. Posterne på samme bogføringskonto i regnskabsåret 2014 fremgår af bilag 43, hvor også ses visse reelle fakturaer, men herudover en stribe bogførte finansbilag, bogført med J’s bruger-id, hvortil der ikke knyttede sig en faktura eller har kunnet konstateres bankindbetaling.
- På bogføringskonto 5159 (“Other payment fees”) var der vedrørende regnskabsåret 2013/14 ligeledes bogført mindre (reelle) kundefakturaer samt tillige ét finansbilag på mere end 1,6 mio.kr., jf. bilag 44, ligeledes uden dokumentation og ligeledes uden modsvar i form af en bankindbetaling. Posterne på samme bogføringskonto i regnskabsåret 2014 fremgår af bilag 45, hvor også ses visse reelle fakturaer, men herudover en stribe bogførte finansbilag, hvortil der hverken knyttede sig fakturaer eller kunne konstateres bankindbetalinger.

Klagerne har på denne baggrund gjort gældende, at indklagede ikke har indhentet tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis vedrørende ”anden nettoomsætning”, ligesom det bestrides, at indklagede skulle have udført den i svarskriftet beskrevne revision, hvilket der da heller ikke er fremlagt dokumentation for.

Klagepunkt 7 (4.8)

1. Manglende supplerende oplysning om overtrædelse af bogføringsloven

Klagerne har anført, at indklagede i hvert af regnskabsårene 2012/13, 2013/14 og 2014 bekræftede i de til årsrapporterne hørende revisionsprotokollater, at D i overensstemmelse med revisorlovgivningens bestemmelser havde sikret sig, at bogføringsloven var overholdt, således:

33 In accordance with the requirements of the Danish Executive Order on Approved Auditors' Reports, we have ensured that the statutory provisions on bookkeeping and the keeping of accounting records have been observed.

Modsatningsvist oplyste L som en del af deres erklæring til selskabets årsrapport for 2015 (jf. bilag 16 side 4), at bogføringsloven ikke havde været overholdt. Den 12. juni 2014 ses D, i tilknytning til revisionen af årsrapporten for 2013/14, at have indhentet en af J udfyldt checkliste vedrørende overholdelse af bogføringsloven, jf. bilag 29 og 29-1.

Ved M's gennemgang af selskabets forhold blev bl.a. konstateret følgende:

- For den egenudviklede [platform] foreligger der ikke en systembeskrivelse som foreskrevet i bogføringsloven, herunder vedrørende hvordan registreringer foretages, kontrolleres og opbevares.
- Der foreligger ikke dokumentation for, hvordan finansbogføringen i E-conomic (og sidenhen Navision) er sammenhængende med transaktionerne på [platform]. Et konkret grundlag (bogføringsbilag) vedrørende de faktiske posteringer i relation til nettoomsætning samt tilgodehavender og gæld overfor brugerne foreligger således ikke.
- Der er ikke sammenhæng mellem de på selskabets bankkonti i O registrerede transaktioner og registreringerne på de modsvarende konti i E-conomic finansbogføringen.
 - Den generelt manglende sammenhæng illustreres bl.a. ved, at der den 11. marts 2014, med tilbagevirkende kraft til den 28. februar 2014, blev foretaget en postering på 47 mio. kr. på bogføringskonto vedrørende bank uden bilag og/eller forklarende tekst og med modpost på bogført gæld til brugerne (jf. bilag 30).
 - Som et andet eksempel blev der i januar 2015, med tilbagevirkende kraft til forskellige datoer i løbet af 2014, foretaget i alt 7 posteringer på i alt 86 mio. kr. på bogføringskonto vedrørende bank uden bilag og med ingen eller utilstrækkelig forklaring (jf. bilag 31).
- Der foreligger ikke et beskrevet grundlag for at bogføre ”Cash in transit” (jf. ovenfor), og konkrete bilag vedrørende de faktiske posteringer foreligger ikke.
- Foruden ovenstående, foreligger der et meget betydeligt antal bogholderiposteringer, som enten har ingen eller intetsigende tekst:
 - For eksempel er der i regnskabsåret 2012/13 foretaget i alt 1.256 posteringer med en samlet sum (debet) på 29 mio. kr. uden tekst eller forklaring i øvrigt (jf. bilag 32).
 - Videre er der i 2013/14 foretaget i alt 176 posteringer med en samlet sum (debet) på 106 mio. kr. uden tekst eller forklaring i øvrigt (jf. bilag 33).
 - Yderligere er der i 2014 foretaget i alt 178 posteringer med en samlet sum (debet) på 119 mio. kr. uden tekst eller forklaring i øvrigt (jf. bilag 34).

Klagerne har supplerende anført, at det er ubestridt, at overtrædelserne af bogføringsloven var så fundamentale og omfattende, herunder vedrørende A-systemet, bogføringen og banktransaktioner, at det er åbenlyst, at en revision udført i overensstemmelse med god skik ville have afdækket forholdet. At indklagede i den situation har ibrugtaget og alene baseret sig på en ”bogføringscheckliste” udfyldt af virksomheden/J og fortsat fastholder tilstrækkeligheden heraf, dokumenterer således blot klagerens opfattelse af, at indklagede hverken forstod eller havde tilstrækkeligt indsigt i A’s virksomhed, de anvendte systemer, procedurer, forretningsgange m.v. – og ikke mindst de udtalte mangler, der var i forhold til efterlevelse af bogføringsloven.

På denne baggrund har klagerne gjort gældende, at indklagede ikke havde egnet og tilstrækkeligt grundlag for at oplyse i revisionsprotokollaterne til årsrapporterne for 2012/13, 2013/14 og 2014, at D i overensstemmelse med revisorlovgivningens bestemmelser havde sikret sig, at bogføringsloven var overholdt, og at indklagede i tilknytning til erklæringerne på årsrapporterne for 2012/13, 2013/14 og 2014 burde have afgivet en supplerende oplysning om, at selskabet ikke overholdt bogføringsloven således som også konstateret af L i tilknytning til årsrapporten for 2015. Den manglende oplysning herom udgjorde tillige en overtrædelse af erklæringsbekendtgørelsen § 7. Indklagede har derved tilsidesat god revisorskik.

Revision versus finansiell og juridisk due diligence

Klagerne har supplerende anført, at det ikke har relevans for bedømmelsen af indklagedes arbejde som generalforsamlingsvalgt revisor, hvad der blev/ikke blev afdækket ved den finansielle og juridiske due diligence, der blev udført i forbindelse med klager 2’s erhvervelse af 88% af anparterne i klager 1 i juli 2014. Til det af indklagede anførte - om grundlaget for den udførte due diligence versus revision - har klagerne anført, at en finansiell due diligence ikke kan sammenlignes med en revision, og en potentiel køber af en virksomhed bliver utvivlsomt ikke stillet materiale til rådighed i samme omfang, som det er tilfældet ved almindelige revision. Faktum er tværtimod, at selskabets generalforsamlingsvalgte revisor har adgang til alt, hvad denne anser for fornødent og nødvendigt for at tilvejebringe tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. I modsætningen til hvad der er tilfældet under en due diligence proces, er revisors adgang til materiale og information under revisionen ikke begrænset af, hvad sælger ønsker henholdsvis ikke ønsker at fremlægge som grundlag for købers due diligence. I den konkrete situation kunne indklagede som led i sin revision have skaffet sig adgang til detaljerede transaktionsdata fra såvel A-systemet, som finansbogføringen i E-economics og transaktioner fra selskabets banksystemer. Intet af dette materiale var tilgængeligt for klager 2 i forbindelse med den finansielle due diligence - hvilket da også ville have været endog højst usædvanligt. Tilsvarende har den generalforsamlingsvalgte revisor direkte adgang (og pligt) til at indhente ekstern bekræftelse for væsentlige tilgodehavender fra salg, hvilket dels ikke er muligt ved en due diligence, dels ikke burde være fornødent, fordi en sådan revisionshandling – i overensstemmelse med god revisionsskik – må forventes udført af den generalforsamlingsvalgte revisor, der har afgivet revisionspåtegning på de årsregnskaber, som blev fremlagt under den foretagne due diligence. Klager 2 og dennes rådgivere kunne således lægge til grund, at de af indklagede påtegnede årsrapporter – uden forbehold eller supplerende oplysninger af nogen art – var retvisende, ligesom klager 2 kunne forholde sig til, at de fremlagte revisionsprotokollater var uden kritiske bemærkninger, ligesom det heri af indklagede var bekræftet, at bogføringsloven var overholdt.

Indklagede har vedrørende sagens formalitet anført, at sagen skal afvises, da klagerne ikke har retlig interesse i sagen.

A ApS' retlige interesse (klager 1):

Indklagede har i relation til klager 1 anført, at klager 1 ikke har retlig interesse i at få vurderet en klage over indklagede for fejl eller forsømmelser ved revisionen, der er en følge af den nu bortviste og politianmeldte forhenværende CFO og CEO J's besvigelser og bedrageri af selskabet. CFOen og CEOen må i denne sammenhæng identificeres med selskabet. CFOens og CEOens handlinger har medført, at der blev videregivet væsentlige misinformationer til indklagede i forbindelse med indklagedes revision af klager 1. Nærværende sag er opstået som følge af, at klager 1 og klager 2 mener, at indklagede burde have opdaget bedrageriet og besvigelserne, der har fundet sted i klager 1. Der er tale om særdeles veludført bedrageri og besvigelser i klager 1 begået af den forhenværende CFO og CEO J. Der er tale om besvigelser, der ikke engang blev afdækket i forbindelse med de omfattende due diligence undersøgelser foretaget af klager 2 i forbindelse med overdragelsen af kapitalandele til klager 2 i 2014. Klager 2 har i forbindelse med den sideløbende erstatningssag, der verserer mellem klager 2 og D ved Retten i Lyngby, forsøgt at få udleveret indklagedes interne arbejdsoplysninger, hvilket D imidlertid ikke har fundet tilstrækkeligt grundlag for at efterkomme. Det er derfor indklagedes opfattelse, at klager 1's medvirken til denne klage mod indklagede i realiteten må ses begrundet i en fisketur efter D's interne arbejdsoplysninger og ikke i en selvstændig retlig interesse i revisors erklæringsarbejde. På baggrund af ovennævnte gøres det således samlet gældende, at klager 1 ikke med rimelighed kan forsøge at overføre ansvaret for egne forsømmeligheder og fejl til indklagede, hvorfor sagen allerede på den baggrund bør afvises. Endvidere bør der ske afvisning, idet en vurdering af udlevering af arbejdsoplysninger ikke ses at falde ind under nævnets kompetence.

Indklagede har supplerende til det af klagerne anførte - om, at klager 1 alene på baggrund af sit kundeforhold hos indklagede er berettiget til at klage over indklagedes arbejde - bemærket, at der som udgangspunkt vil være retlig interesse, såfremt en kunde vil klage over sin revisors arbejde. Indklagede er derimod ikke enig i, at dette tillige er gældende i relation til sager som denne, hvor klager 1 forsøger at overføre ansvaret for den manglende afdækning af besvigelser m.v. til indklagede til trods for, at de nærmeste til at skulle have afdækket disse forhold, må være klager 1's egne ejere og daglige ledelse. Det afvises, at klager 1 har nogen form for retlig interesse, idet klager selv må bære ansvaret for de forhold i selskabet, der relaterer sig til J's bedrageri og regnskabsmanipulation mod klager 1. Til det herudover af klagerne anførte - om, at indklagedes mangelfulde og utilstrækkelige revision var en medvirkende årsag til, at det af J foretagne bedrageri kunne foregå og igennem en længere periode forblive uopdaget - har indklagede gjort gældende, at dette synspunkt ikke er korrekt. Revisionsstandarden ISA 240, Revisors ansvar vedrørende besvigelser ved regnskabet, anfører ikke, at formålet med revision er at afdække besvigelser. Derimod er det blandt andet revisors mål, at "identificere og vurdere risici for væsentlig fejlinformation i regnskabet som følge af besvigelser." At "identificere og vurdere" risikoen for besvigelser hører til revisionsplanlægningen og er forskellige fra at skulle afdække besvigelser eller lignende kriminelle forhold ved revisionsudførelsen. Det ligger således ikke inden for almindelig revision at afdække besvigelser, og påstanden må basere sig på en misforståelse af revisionsstandarden ISA 240. Hvis der ikke vurderes at foreligge en sådan risiko for besvigelser, skal revisionen ikke planlægges med henblik på at afdække besvigelser. Indklagede foretog efter sædvanlig revisionsplanlægning en række handlinger i forhold til at identificere og vurdere besvigelserisici, herunder vurdering af klager 1's kontrolmiljø, etablerede kontroller, anvendelse af skøn m.v. Indklagede konkluderede i overensstemmelse med sit faglige skøn, at der ikke var

grundlag for at tilrettelægge revisionen med særlig fokus på at afdække besvigelser, herunder regnskabsmanipulation. Indklagede fastholder i den forbindelse blandt andet tilrettelæggelsen og udførelsen af sine revisionshandlinger skete under hensyntagen til klager 1's virksomhedstype. For så vidt angår den interne opbygning af klager 1 i forhold til funktionsadskillelse, interne kontroller m.v., er dette udelukkende forhold, som ejerne / ledelsen kan beslutte at lade inkorporere, hvorfor indklagede ikke kan drages til ansvar til mangel herpå. Det har været klager 1's ejere og daglige ledelses eget valg, at klager 1 skulle drives med et bogholderi uden funktionsadskillelse og desuden og uden tilstrækkelige interne kontroller. Dermed burde klager 1's ejere og daglige ledelse tillige have været opmærksom på den yderligere kontrol, dette valg krævede. Klager 1's ledelse burde således have ført øget kontrol med J, idet han alene varetog bogholderiet uden nærmere kontrol fra andre.

B AG's retlige interesse (klager 2):

Indklagede har i relation til klager 2 anført, at klager 2 ikke har den fornødne retlige interesse, idet klager 2 ikke har dokumenteret at have forladt sig på revisors erklæringsarbejde. Klager 2 fik gennemført omfattende due diligence undersøgelser udført af både eksterne rådgivere og af klager 2's interne M&A Team i forbindelse med købet af kapitalandelene i klager 1 tilbage i 2014, hvilket i øvrigt er i overensstemmelse med sædvanlig fremgangsmåde ved virksomhedsoverdragelser, og særligt for virksomhedsoverdragelser af denne størrelse (købesummen udgjorde TDKK 222.640). Herudover blev der udarbejdet et udførligt informationsmemorandum samt ekstern værdiansættelse af klager 1, hvilket gav klager 2 det samlede beslutningsgrundlag i forhold til vurderingen af investering i klager 1. Klager 2 ses således hverken at have dokumenteret eller sandsynliggjort, at klager 2 handlede i tillid til revisors erklæring på de for klager 1 aflagte årsregnskaber i forbindelse med vurderingen af sin investering i klager 1, hvorfor sagen efter indklagedes vurdering bør afvises i forhold til klager 2 som følge af manglende retlig interesse. Under alle omstændigheder gøres det gældende, at der er manglende retlig interesse i forhold til regnskabsårene 2012/2013 og 2013/2014, idet klager 2 først efterfølgende har erhvervet kapitalandele i klager 1.

Indklagede har til det af klager 2 anførte - om, at klager 2 har disponeret i tillid til klager 1's årsregnskaber for 2012/2013 og 2013/2014 i forbindelse med klager 2's erhvervelse af majoriteten af kapitalandelene i klager 1, hvormed klager 2 opnåede retlig interesse i forhold til nærværende sag - supplerende bemærket, at indklagede alene i begrænset omfang har været orienteret om et muligt salg af klager 1 i løbet af foråret 2014, og indklagede har således på ingen måde været fuldt ud bekendt med salgsprocessen og status herpå. Indklagede har ikke haft nogen rolle i forhold til den gennemførte due diligence undersøgelse eller salgsprocessen i det hele taget. Det kan derfor heller ikke lægges til grund, at indklagede burde have foretaget yderligere handlinger i forhold til salgsprocessen. På den baggrund ses et eventuelt kendskab til salgsprocessen således at være uden betydning i relation til nærværende sag mod indklagede.

Indklagede har videre supplerende anført, at det fremgår, at klager 2 fik udleveret årsrapporten for 2013/2014 forud for endelig beslutning om køb af klager 1. Det må dermed konstateres, at klager 2 under ingen omstændigheder har disponeret i tillid til og dermed forladt sig på årsrapporten for 2012/2013, idet købet af klager 1 således ville være sket på baggrund af gamle regnskabstal. Klagerne nævner endvidere, at årsrapporten for 2013/2014 blev brugt til støtte for opfyldelsen af de af ledelsen og hidtidige ejere fremlagte estimater m.v. for A's virksomhed. Det bemærkes, at det forecast, som klager 2 lagde til grund for sin værdiansættelse af klager 1, ikke svarede til årsrapporten, hvilket ses nærmere begrundet i følgende:

- Klager 1 valgte i overensstemmelse med årsregnskabsloven ikke at oplyse omsætning i årsrapporten, og omsætning i årsrapporten 2013/2014 svarer dermed ikke til forecast. A omsætning for 2013/2014 udgør ifølge specifikationshæftet TDKK 44.432, hvorimod forecast siger TDKK 45.738. Det betyder, at omsætningen i årsrapporten 2013/2014 er TDKK 1.300 lavere end det forecast, som klager 2 anvendte ved værdiansættelsen.
- Ligeledes svarede klager 1's driftsindtjening (EBITDA) i årsrapporten 2013/2014 ikke fuldt ud til det forecast, som klager 2 lagde til grund for købet af klager 1. Ligesom med omsætningen fremgår EBITDA ikke direkte i årsrapporten 2013/2014, men den kan beregnes ved at tage resultatet før finansielle poster på TDKK 7.415 og tillægge afskrivning på TDKK 242. Herved kan EBITDA opgøres til TDKK 7.659. Dette svarer ikke til EBITDA ifølge forecast på TDKK 8.458. Tværtimod er dette ca. 10 % lavere end forecast.

Samlet set er det således ikke korrekt, at årsrapporten har været anvendt til støtte for opfyldelse af de af ledelsen og hidtidige ejere fremlagte estimater m.v. for A's virksomhed, idet

- Tallene i forecast og årsrapporten for 2013/2014 ikke kan sammenholdes direkte, og
- de underliggende (reviderede) tal i årsrapporten 2013/2014 er lavere end forecast.

Til klagernes bemærkninger - om, at den udførte due diligence undersøgelse i vidt omfang har været baseret på de officielle årsrapporter - indikerer, scope for den udførte due diligence undersøgelse ikke har været hensigtsmæssigt afgrænset. Det må have været klager 2's eget ansvar at få fremskaffet sig den nødvendige viden om selskabets virke og opbygning, herunder særligt virksomhedens handelssystem forud for købet, hvilket er oplysninger og viden, som et selskabs årsrapporter ikke kan kompensere for. Indklagede stiller sig derfor uforstående over for klagernes bemærkninger om, at værdiansættelsen af klager 1 blev baseret på indklagedes revisionspåtegnedes årsrapporter, idet datarummet ikke indeholdte detaljeret oplysninger om selskabets handelssystem m.v. Dette er derimod blot et tegn på, at due diligence undersøgelsen ikke har været tilrettelagt i det omfang, som forventes i sådanne tilfælde, hvilket indklagede naturligvis ikke skal drages til ansvar for. Samlet set bestrides det således, at klager 2 skulle have handlet i tillid til årsrapporterne for 2012/2013 og 2013/2014 i forbindelse med værdiansættelsen og købet af klager 1, og dermed heller ikke disponeret i tillid til rigtigheden af indklagedes arbejde vedrørende revision af klager 1. På den baggrund ses klager 2 ikke at have den nødvendige retlige interesse, hvorfor klager 2's klage mod indklagede skal afvises.

Sagens realitet

Indklagede har indledningsvist oplyst, at A ApS, klager 1, er stiftet i 2004 af H og I. Det er H og I, der har udviklet og i øvrigt været ansvarlige for A-systemet, der er det IT-system, der danner grundlag for en [type] [platform] mellem købere og sælgere. H og I har siden stiftelsen siddet i direktionen og har desuden siden henholdsvis 2010 og 2012 siddet i bestyrelsen i klager 1, og de har således haft deres daglige gang i selskabet.

Indklagede har som generel bemærkning anført, at det overordnet må lægges til grund, at revisors opgave er at revidere de årsregnskaber, som et selskabs ledelse aflægger, men derimod ikke at afdække besvigelser eller andre lignende kriminelle forhold i et selskab, jf. ISA 240. I henhold til ISA 240.4 er det en virksomheds øverste ledelse samt den daglige ledelse, der har det primære ansvar for at forebygge og opdage besvigelser. Revisors ansvar består derimod i at opnå sikkerhed for, at en virksomheds regnskab som helhed er uden væsentlig fejlinformation. Som følge af de iboende begrænsninger i en revision er der en uundgåelig risiko for, at visse væsentlige fejlinformationer i regnskaber ikke opdages, selv om revisionen er omhyggeligt planlagt og udført i henhold til de internationale revisionsstandarder.

Indklagede har vedrørende den konkrete sag anført, at forhenværende CFO og CEO J igennem en længere årrække har foretaget besvigelser og i øvrigt bedraget klager 1. Der har igennem hele perioden været tale om yderst veludførte besvigelser, der har været udført med sådan en professionalisme og omhyggelighed, at det ikke har givet anledning til mistanke hos revisor. Indklagede er i væsentlig grad blevet ført bag lyset af J, der udarbejdede og udleverede forfalsket og manipuleret dokumentationsmateriale, hvilket blev udleveret til revisionen i forbindelse med revisionen af årsrapporterne. Dokumentationsmaterialet har imidlertid fremstået troværdigt og har været underbygget af forklaringer ved løbende møder mellem selskabets ledelse og indklagede samt det øvrige revisionsteam, hvorfor det i sagens natur ikke har givet anledning til, at indklagede skulle betvivle ægtheden af det udleverede dokumentationsmateriale, selvom indklagede har udvist faglig skepsis. Klager 1's øvrige ledelse har øjensynligt heller ikke opdaget at dokumentationsmaterialet, herunder bilag, var forfalsket. Som eksempel på karakteren af den udførte besvigelse kan nævnes, at J tilbage i medio oktober 2013 fremstillede en tilladelse til E- pengeinstitut fra Finanstilsynet til klager 1, hvilket hverken klager 1's direktion eller bestyrelse opdagede var forfalsket, eller i øvrigt efterfølgende kontrollerede. Når en CFO - og senere CEO - i et ikke ubetydeligt selskab ikke er tilbageholdende med at forfalske tilladelser fra myndigheder som Finanstilsynet, må det stå klart, at der er tale om person, der ikke lader sig begrænse i forhold til omfanget af sine besvigelser. Det har også efterfølgende vist sig, at J på ingen måde har ladet sig begrænse i forhold til at udlevere fejlinformationer eller andet manipuleret materiale til indklagede i forbindelse med indklagedes revision af klager 1. Endvidere må det bemærkes, at besvigelserne heller ikke blev afdækket i forbindelse med M's finansielle due diligence undersøgelse eller Ps legal due diligence undersøgelse, der blev foretaget i forbindelse med klager 2's erhvervelse af kapitalandelene i klager 1 i 2014 til trods for, at der bliver stillet materiale til rådighed i langt større omfang ved en due diligence, end tilfældet er ved almindelig revision. Det var først i marts 2016, halvandet år efter klager 2's erhvervelse af kapitalandele i klager 1, at der blev fattet mistanke om uregelmæssigheder foretaget af J. Efterfølgende - og altså ca. 1½ år efter købet af ejerandele - blev der iværksat en gennemgribende forensic undersøgelse, tillige foretaget af M, og som resulterede i, at J blev bortvist og efterfølgende politianmeldt for sine besvigelser mod klager 1. Indklagede kan ikke udtale sig om rigtigheden af forensic undersøgelsen, idet undersøgelser i forbindelse med en omfattende forensic undersøgelse udføres med et helt andet formål og dybde end en revision af et regnskab, hvorfor man følgelig også gerne skulle få afdækket andre forhold, som ikke nødvendigvis afdækkes i forbindelse med en revision af et selskab. M's forensic rapport henviser da også til informationer, der med rette ikke kunne forventes at blive afdækket i forbindelse med indklagedes revision af klager 1. Indklagede har henledt opmærksomheden på, at når et selskabs CFO og senere CEO formår at føre så mange personer tæt knyttet til klager 1 bag lyset underbygger, hvor professionelt og veludført besvigelserne og bedragerierne har været.

Indklagede har supplerende anført, at den manglende funktionsadskillelse med dertil hørende risici har været rapporteret til klager 1's moderselskabs revisorer. Denne rapportering har været klager 2 bekendt, idet den indgik i datarummet i forbindelse med den gennemførte due diligence undersøgelse.

Indklagede har yderligere bemærket, at det i relation til indklagedes nærmere redegørelse er væsentligt at sondre imellem, hvad indklagede vidste i forbindelse med revisionen, hvor besvigelserne fandt sted, og informationer, der er kommet frem efterfølgende i forbindelse med forensic undersøgelsen.

Indklagede har videre supplerende anført, at revisionsteamet har foretaget afstemninger af udtræk fra A-systemet til bogføringen. Dette er i praksis udført således, at udtræk fra A-systemet er

overført til Excel, hvortil revisionen har afstemt til bogføringen. Indklagede stiller sig uforstående over for klagernes bemærkninger om, at dette ikke i praksis findes, når det netop er den måde, det i har været udført på.

Klagepunkt 1

1. Forståelse af virksomheden, planlægning og udførelse – systemrevision

Indklagede har anført, at i henhold til ISA 315 skal revisor tage stilling til følgende forhold ved identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse af virksomheden og dens omgivelser:

- Risikovurdering og tilknyttede aktiviteter
- Forståelse af virksomheden og dens omgivelser, herunder virksomhedens interne kontrol
- Identifikation og vurdering af risiciene for væsentlige fejlinformation

For regnskabsårene 2012/13, 2013/14 og 2014 er hovedparten af revisionen gennemført i tilknytning til årsafslutningen, dog således at der for regnskabsårene 2012/13 og 2013/14 ligeledes er udført review til brug for concernrevisorerne for moderselskabet lokaliseret i Sydafrika. I relation til revisors sammensætning af revisionsteamet for klager 1 er der lagt vægt på, at partner og manager har haft dokumenteret erfaring med revision af teknologivirksomheder, herunder internetbaseret teknologivirksomheder. På den baggrund blev partner C og den til opgaven tilknyttet manager udvalgt som revisionsteam, idet de begge havde betydelig erfaring med teknologivirksomheder og selskaber af samme størrelse som klager 1.

Risikovurdering og tilknyttede aktiviteter

Indklagede har anført, at for alle årene, hvor indklagede har været udpeget som revisor for klager 1, er der i overensstemmelse med D's kvalitetsstyringssystem for revisionsopgaver blevet udarbejdet en indledende risikovurdering i tilknytning til planlægningen af revisionen for klager 1, tillige omfattende indklagedes indledende stillingtagen til fortsat accept af revisionsengagementet med klager 1. Denne risikovurdering omfattede bl.a. følgende forhold:

- Overholdelse af hvidvasklovens krav
- Uafhængighed
- Vurdering af forretningsmæssige og økonomiske forhold hos klager
- Ledelsens holdning til interne kontroller
- Risiko for manglende going concern

I tilknytning til opstarten af årsafslutningsrevisionen blev der bl.a. gennemført følgende handlinger: Regnskabsåret 2012/13

1. Indledende regnskabsmøde med deltagelse af forhenværende CFO og CEO J, Manager og Senior Associate, D, den 8. april 2013 hos klager 1, hvor følgende bl.a. blev drøftet:
 - a. Gennemgang af årets udvikling i forhold til sidste år og forventningerne til regnskabsåret.
 - b. Drøftelse af risiko for besvigelser og regnskabsmanipulation, hvor J bekræftede, at der ikke havde været konstateret tilfælde heraf i regnskabsåret.
2. Gennemgang af bestyrelses- og generalforsamlingsreferater, samt anmodning til J om fremsendelse af specifikke dokumenter behandlet på bestyrelsesmødet i klager den 28. maj 2012 vedrørende selskabets IT-disaster plan, Fraud hos kunderne og hvidvask/risk management, herunder en af bestyrelsen behandlet oversigt benævnt "Risk Assessment Record".
3. Gennemgang af internal control assessment i henhold til Coso template. Herunder er der foretaget vurdering af kontrolmiljø, risikovurdering, informations- og

kommunikationskontroller, overvågning af kontroller og kontrolaktiviteter. Heraf kan fremhæves følgende væsentlige konklusioner:

- a. Der ville ikke blive udført en kontrolbaseret revision, da kontrollerne ikke forventedes at være tilstrækkelige til kontrolbaseret revision, bl.a. som følge af den manglende funktionsadskillelse i selskabets administration, hvorfor revisionsstrategien blev fastlagt og udført som substansbaseret revision suppleret med analytiske handlinger.
 - b. Omsætningen samt driftsomkostninger ville som følge af det i punkt a anførte blive revideret via substansrevision.
 - c. Der blev taget stilling til risikoen for besvigelser inden for omsætning og vurderet, at D's planlagte test herfor var tilstrækkelig dækkende.
4. Ved revisionsteamets indledende opnåelse af forståelse af klager 1's interne kontroller i forhold til imødegåelse af væsentlige risici, blev klager 1's systemer drøftet med J og den af selskabet udarbejdede beskrivelse af IT-systemer og kontroller (ligeledes anvendt til ansøgning om E-pengeinstitut til Finanstilsynet) indhentet og gennemgået. Baseret på beskrivelsen blev der opnået en forståelse af selskabets kontroller i forhold til omsætningen. Herudover blev der foretaget test af et stort antal specifikke salgstransaktioner, hvilket er sædvanlig fremgangsmåde for tilfælde, hvor en revision ikke kan baseres på de systemgenererede transaktioner og implementerede kontroller. Dette er sædvanligt inden for revision og i øvrigt i overensstemmelse med god revisionsetik.
5. Herudover indgik i indklagedes forståelse af virksomheden og fastlæggelse af revisionsstrategien, at selskabets to stiftere og medejere havde været hovedansvarlige for udviklingen og den løbende videreudvikling af selskabets [platform]. Samtidig havde primært H efter indklagedes skøn betydeligt kendskab og viden om selskabets daglige forretning og var løbende involveret - specielt i perioden hvor H var selskabets CEO.
6. Desuden blev der foretaget en virksomhedsanalyse af klager 1, hvor selskabets mål og strategier, samt de tilknyttede forretningsrisici blev beskrevet og eventuel betydning for revisionen blev vurderet.

Ovennævnte revisionshandling blev alle gennemført hos klager 1 og ellers i løbende e-mail- og telefoniske drøftelser med J.

For regnskabsårene 2013/14 og 2014 er ovenstående handlinger ligeledes foretaget med inddragelse af konkrete forhold det enkelte år. For overskuelighedens skyld vil ovennævnte gennemgang for de øvrige regnskabsår ikke blive gentaget, idet samme handlinger som nævnt har været gennemført for hvert regnskabsår. Revisionen har igennem alle årene været gennemført med en betydelig involvering af Partner og Manager, herunder ved deltagelse i møder hos klager 1.

Indklagede har supplerende indledningsvis anført, at det er klager 2, der ikke har haft den nødvendige indsigt i klager 1's virksomhed, herunder fx selve handelssystemet. Indklagede har videre supplerende anført, at revisionsteamet primært kommunikerede med J. Dette var imidlertid en naturlig konsekvens af den måde, som klager 1's ledelse havde besluttet at organisere selskabets økonomiafdeling, hvilket indklagede i sagens natur ikke havde nogen indflydelse på. Ser man bort fra de først senere konstaterede forhold vedrørende besvigelser m.v., må det kunne lægges til grund, at korrespondance med et selskabs CFO og CEO om revision anses som tilfredsstillende og acceptabelt i forhold vurderingen af oplysninger til brug for revision. At det efterfølgende er blevet konstateret, at denne CFO og CEO har udført bedrageri i form af misbrug af selskabets aktiver og regnskabsmanipulation over for klager 1, kan ikke tillægges betydning ved vurdering af indklagedes udførte revision, idet der alene skal kunne inddrages materiale og oplysninger, der var kendte på tidspunktet for indklagedes arbejde. I relation til det af klagerne fremlagte bilag 35 vedrørende IT-kontroller kan det oplyses, at revisionsteamet aldrig har modtaget dette retur, hvorfor det heller ikke

har indgået som en del af revisionsdokumentationen i forhold til klager 1. Revisionsteamet har derimod i forhold til risikovurderingen og revisionsplanlægningen lagt til grund, at klager 1 anvendte et standard økonomisystem, e-conomic, og at klager l's ejere og ledelse ifølge indklagedes modtagne oplysninger løbende monitorerede udviklingen af A-systemet. På den baggrund bestrider indklagede, at revisionsteamet burde have foretaget yderligere revisionshandlinger i relation til klager l's IT-anvendelse.

Indklagede har til det af klagerne anførte - om indklagedes manglende tilgang til finansbogføringen i e-conomic - supplerende anført, at anmodningen om direkte adgang til klager l's bogføring i e-conomic blev drøftet med J skriftligt via e-mail såvel som telefonisk. Årsagen til den manglende adgang var særligt begrundet i et omkostningsmæssigt hensyn. Det er endvidere væsentligt at have for øje, at det i forbindelse med udførelse af revision ikke er sædvanligt at få direkte adgang til selskabets bogføringssystemer. Det er heller ikke usædvanligt, at selskabets økonomiledelse ikke ønsker at give revisor adgang hertil, så længe de ønskede regnskabsinformationer m.v. kunne indhentes på anden og normal vis.

For så vidt angår orientering til bestyrelsen vedrørende læseadgang til systemer sker dette ikke i praksis, hvis revisionen i øvrigt har modtaget tilstrækkeligt revisionsbevis. Under hensyn til, at der i forhold til klager 1 ikke var nogen mistanke om besvigelser eller lignende, ville en beskrivelse af dette forhold til bestyrelsen i indklagedes protokollat være meget usædvanligt og uden dokumenteret belæg, da revisionsteamet ved sin revision havde modtaget de anmodede regnskabsinformationer. Dette er således også baggrunden for, at det sidst i protokollen til klager 1 bekræftes, at revisionen har modtaget alle de nødvendige oplysninger, der er anmodet om. At indklagede skulle have accepteret den manglende direkte læseadgang til e-conomic kritikløst, er ikke alene fejlagtigt, men er baseret på gætterier af klagerne. Det er ikke en del af god revisionsetik, at revisor skal have "kigge-adgang" til revisionskundes økonomisystem.

Indklagede har yderligere supplerende anført, at indklagede hvert år i sine protokollater har henvist til tiltrædelsesprotokollatet vedrørende ansvar for aflæggelse af årsrapport, hvorfor hele bestyrelsen må være bekendt med dette ansvar. Derudover har indklagede løbende i sine protokollater informeret bestyrelsen om besvigelserforhold i klager 1. Det er sædvanligt ved revision af små og mellemstore virksomheder, at drøftelser vedrørende risikoen for besvigelser sker med selskabets CFO, idet en CFO qua sin stillingsbetegnelse må have tilstrækkelig kvalifikation og bemyndigelse hertil. Det er som nævnt klager l's ledelse selv, der har valgt organiseringen af de økonomiadministrative funktioner. Ledelsen burde dermed også være bekendt med, at en sådan opbygning af økonomifunktionen indebærer en manglende mulighed for funktionsadskillelse, hvilket betyder, at der påhviler ledelsen et øget ansvar for overvågning som kompensation for denne manglende funktionsadskillelse. Der er trods alt tale om en professionel bestyrelse, der alt andet lige burde være bekendt med dette. Hertil kommer, at klager 1 på månedsbasis rapporterede til moderselskabets europæiske ledelse i [land], som udførte en væsentlig del af overvågningen ("controlling") af den økonomiske udvikling i klager 1. Ovennævnte har samlet set indgået i revisionens vurdering af det interne kontrolmiljø og dermed den samlede risikovurdering af klager 1.

Anvendelse af materialeliste til brug for indhentelse af materiale til brug for revisionen

Til det af klagerne anførte - om, at der i forbindelse med revisionen af klager 1 har været anvendt en mere generel materialeliste og ikke en specifik materialeliste - har indklagede anført, at revisionsteamet i forbindelse med revisionen af årsregnskabet 2011/12 kunne konstatere, at klager l's ledelse og bogholderi havde fået det nødvendige dokumentationsmateriale til rådighed i form af

en revisormappe og USB Stick suppleret med efterfølgende mail, hvorfor der ikke var behov for en skræddersyet materialeliste, hvilket der i øvrigt heller ikke er krav om. Det blev derfor vurderet og blev i enighed med klager 1's bogholderi besluttet, at det ikke var nødvendigt at udarbejde specifikke materialelister, og at selskabet for 2012/13 "blot" fik materialelisten som en inspiration. Det er i overensstemmelse med normal praksis, at hvis kunden er i stand til at levere det ønskede materiale i forbindelse med revisionen - enten i en revisormappe eller via USB Sticks og via e-mails - anses det ikke for nødvendigt at udarbejde decideret materialelister. Derfor er materialelisten for regnskabsåret 2012/13 ikke individualiseret og kan ikke tages som indikation for manglende forståelse. Den efter klagerens opfattelse manglende specifikke materialeliste kan således på ingen måde tages som udtryk for manglende forståelse af virksomheden eller udtryk for manglende eller utilstrækkelige revisionshandlinger, og indklagede har således handlet i overensstemmelse med god revisionsskik.

Til det af klagerne anførte - om, at indklagede rettelig burde have anvendt systembaseret revision, idet denne metode vurderes at have været den mest hensigtsmæssige set i forhold til den type virksomhed, som klager 1 er - har indklagede anført, at systemrevisionsmetoden (kontrolbaseret revision) vurderes alene hensigtsmæssig, såfremt der er implementeret tilstrækkelige og nødvendige kontroller i virksomheden, idet metoden i modsat fald er forbundet med væsentlige risici og dermed uanvendelig. I den forbindelse skal der henvises til det anførte om indklagedes nærmere vurdering af klager 1's interne kontroller - disse var ikke implementeret. Det var forhenværende CFO og CEO J alene, der udførte samtlige funktioner i bogholderiet, og man havde i klager 1 undladt at implementere kontrolforanstaltninger, der kunne kompensere for denne manglende funktionsadskillelse i bogholderiet. Dette risikomoment er blevet rapporteret til den øverste ledelse i klager 1 i henhold til ISA 260.11-16. Henset til den faktiske opbygning i klager 1's bogholderi - hvilket klager 1 alene kan være ansvarlig for - har indklagede udført substansbaseret revision, hvilket efter grundig vurdering af revisionsteamet har været den eneste ansvarlige og tilstrækkelige revisionsmetode i forhold til klager 1.

På denne baggrund har indklagede gjort gældende, at indklagede har handlet i overensstemmelse med ISA 315 og god revisionsskik i øvrigt, idet indklagede har sørget for at opnå en tilstrækkelig forståelse af klager 1's virksomhed til at foretage revision af virksomheden i henhold til sædvanlige revisionsstandarder og med den nødvendige professionelle skepsis.

Klagepunkt 2

Manglende og utilstrækkeligt revisionsbevis vedrørende størrelsen af selskabets tilgodehavender

Indklagede har oplyst, at der i forbindelse med årsafslutningsrevisionen for alle årene er indhentet tilfredsstillende afstemninger mellem A-systemet og E-conomics (bogføringen), ligesom der er indhentet fyldestgørende og troværdige forklaringer fra klager 1's ledelse om årets udvikling i forhold til forventningerne og året før inden for de enkelte omsætningskategorier. Indklagede har videre anført, at der ved det nævnte A-system er tale om et system, som registrerer alle handler mellem sælger og køber igennem klager 1. klager 1's transaktionsgebyr var normalt mellem 4-6 % per handel. A-systemet dannede altså grundlaget for den løbende bogføring i E-conomics af omsætningen og mellemværende mellem køber/sælger og klager 1. Foruden ovennævnte afstemning blev tilgodehavender vedrørende klager 1's brugere ligeledes afstemt til udtræk fra A-systemet uden bemærkninger. Der har endvidere været foretaget analytiske handlinger i relation til udviklingen i aldersfordelingen af tilgodehavender, hvilket ikke gav anledning til bemærkninger for indklagede.

Indklagede har supplerende anført, at det er sædvanlig kutyme og praksis i revisionsbranchen, at revisorer ikke udleverer sine arbejdsrapporter, og der foreligger heller ikke noget retligt grundlag for at afkræve disse i sager ved domstolene, jf. Højesterets to seneste afgørelser herom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2015, side 2075 og side 3319. Som tidligere nævnt verserer der en sideløbende erstatningssag, hvor klager 2 har stævnet D som følge af indklagedes revision af klager 1. Henset til den verserende erstatningssag foreligger der et særligt beskyttelsesværdigt hensyn overfor D i forhold til udlevering af arbejdsrapporter. Indklagede har derfor på anden og udførlig vis beskrevet og dokumenteret, hvilke revisionsmetoder, revisionsmateriale m.v., der har været lagt til grund for revisionen af klager 1. Det bestrides, at manglende fremlæggelse af arbejdsrapporter betyder, at det kan lægges til grund, at D ikke har udført revisionen i overensstemmelse med gældende regler.

Indklagede har i relation til gæld vedrørende klager I's brugere anført, at disse posteringer ligeledes er afstemt til udtræk fra A-systemet uden bemærkninger. Dokumentationsmateriale i form af afstemninger og specifikationer er via e-mails tilsendt fra klager I's bogholderi (som i al væsentlighed alene bestod af J foruden en studentermedhjælper og senere fastansat financial controller) til D. Klager I burde således allerede være bekendt med det fulde dokumentationsmateriale i kraft af klager I's ubegrænsede adgang til det foreliggende og fremsendte dokumentationsmateriale. Den af J ifølge klagerne gennemførte forfalskning af bl.a. udtræk fra A-systemet og dermed forfalskning af afstemningerne, blev ikke konstateret i forbindelse med revisionen eller i øvrigt i forbindelse med de gennemførte due diligence undersøgelser, men er formentlig blevet konstateret i forbindelse med M's forensic undersøgelse. Dette skyldes, at der har været tale om yderst professionelt gennemført og særdeles veludført forfalskning, som klager I's øvrige ledelse heller ikke fattede mistanke til på trods af sin daglige gang i selskabet. Der ses således ikke belæg for at konstatere, at indklagede burde have fattet mistanke og betvivlet ægtheden af det dokumentationsmateriale, som indklagede modtog. Ydermere bemærkes det, at henset set til, at der ikke var grundlag for at identificere denne type besvigelser som en risiko, og idet revision ikke var planlagt og gennemført med afdækning af besvigelser for øje, blev revisionen udført i overensstemmelse med god revisionsskik.

Indklagede har supplerende anført, at det er klart, at M's beregninger og afstemninger viser et andet resultatet, idet M's beregninger er foretaget efter afdækningen af besvigelserne, og M arbejder dermed ud fra rigtige og ikke manipulerede tal. Det kan således lægges til grund, at det er forskelligt grundlag, som indklagede og M har haft at arbejde ud fra, set i forhold til afdækningen af besvigelser og regnskabsmanipulationen. Der bør derfor ved afgørelsen af denne sag ses bort fra M's beregninger og afstemninger.

Indklagede har videre supplerende anført, at revisionsteamet ved forespørgsler har opnået forståelse for de enkelte elementer af omsætningen og sammenhængen til de enkelte bogføringskonti. De enkelte elementer af omsætningen har bestået af følgende elementer:

- Payment fee
- [andre omkostninger]
- Other [type omkostning]
- Advertising revenue

Hertil kan endvidere tilføjes, at revisionsteamets detailtest af de 70 handelstransaktioner omfattede forskellige kategorier, herunder fx i 2013/2014 revisionen 8 [...], 8 [...], 2 [...], 52 transaktionsgebyrer yderligere dokumenterer indklagedes forståelse for omsætningens

sammensætning. Advertising revenue, der vedrører E, er dokumenteret og revideret ved specifikation af omsætning, der var udtrukket fra ekstern online kundekonto hos E.

Klagepunkt 3

Andre tilgodehavender fra salg (E):

Indklagede har vedrørende andre tilgodehavender fra salg anført, at der har været foretaget afstemning af tilgodehavenderne til efterfølgende betaling for den andel, der var forfalden, samt kopi af salgsfaktura for den ikke forfaldne del, hvis dette var vurderet at være nødvendigt. Derudover har revisionsteamet modtaget skriftlige og i øvrigt troværdige redegørelser og e-mailbekræftelser fra J. Dette er foruden yderligere indhentet bevis indgået som en del af indklagedes dokumentationsmateriale, som indklagede samlet set har vurderet som overbevisende dokumentation for klager I's tilgodehavender, hvorfor revisionsteamet vurderede, at det ikke var nødvendigt at indhente eksterne bekræftelser på klager I's tilgodehavender. I forhold til vurderingen af dokumentationsmateriale skal dette ses i lyset af, at indklagede ikke havde den mindste mistanke om besvigelser eller bedrageri hos klager I. Tværtimod var der en meget troværdig kunderelation mellem klager I og revisionsteamet, der var blevet opbygget igennem årene. Netop henset til denne troværdige kunderelation og det på daværende tidspunkt overbevisende dokumentationsmateriale fra J, fandt indklagede ikke grund til at betvivle rigtigheden og ægtheden af den fremsendte dokumentation for de andre tilgodehavender fra salg. Indklagedes tillid til dokumentationsmateriale vedrørende andre tilgodehavende fra salg er baseret på, at tilgodehavende fra salg (E) fra regnskabsåret 2012/13 og tidligere år på tilfredsstillende vis kunne afstemmes til efterfølgende betaling og kopi af faktura samt samtidig var suppleret af bekræftelse fra E indhentet af J. Dette dannede grundlaget for indklagedes vurdering af modtaget dokumentation for tilgodehavende suppleret med yderligere forklaringen på møder vedrørende tilgodehavende fra E for regnskabsårene 2013/14 og 2014. Det gøres således gældende, at indklagede har handlet i overensstemmelse med gældende revisionsstandarder set i forhold til de på revisionstidspunktet kendte forhold, idet oplysninger, der er fremkommet i forbindelse med M's forensic undersøgelse må undlades ved denne vurdering. Indklagede bør som følge heraf heller ikke kunne drages til ansvar for den manipulerede dokumentation modtaget fra J, da klager I's ledelse selv må bære ansvaret herfor, idet ledelsen ikke ses at have opfyldt sine egne kontrol- og ledelsesforpligtelse.

Indklagede har supplerende anført, at indklagede sørgede for at indhente og dokumentere aftalegrundlaget mellem klager I og E. Kontrakten var fra E underskrevet af Q, som er ansat hos E. Indklagede modtog i forbindelse med revisionen en specifikation af omsætningen vedrørende E. Denne specifikation af omsætningen var som nævnt udtrukket fra ekstern online kundekonto hos E. Der var ingen indikation på mistanke om manipulation i forhold til de modtagne specifikationer. I relation til revisionen af 2012/2013 årsregnskabet var DKK 2.9 mio. af E samlede omsætning udtaget som en del af revisionsteamets stikprøvekontrol. I forbindelse med stikprøvekontrollen blev denne omsætning testet til efterfølgende indbetalinger, hvilket ikke gav anledning til bemærkninger fra indklagede. Herudover modtog indklagede via J mail fra Q, E, som bekræftelsessaldo på mellemværende mellem E og klager I. Endelig foretog indklagede en analytisk vurdering i forhold til tilgodehavendet fra E, hvor indklagede vurderede, at:

- der var tale om en velkendt kunde, hvor der forelå underskrevet aftalegrundlag mellem klager og E,
- E tidligere havde betalt klager I's tilgodehavender, og der var ingen væsentlig forskel på omsætningstallene,
- indklagede ikke fandt grundlag for mistanke om besvigelser i forhold til E

For så vidt angår det af klagerne anførte vedrørende kontonr. 5413 har indklagede som nævnt ovenfor afstemt omsætning til E, hvor totalen i specifikation for omsætning fra E's system kan afstemmes til totalomsætning ifølge bogføringen på kontonr. 5413. Dette var baggrunden for, at der ikke har været foretaget en detailgennemgang af de i bilag 36-38 fremlagte posteringer.

Klagepunkt 4 og 5

Cash in transit og andre tilgodehavender (F)

Indklagede har anført, at indklagede ved revisionen i alle regnskabsårene har afstemt regnskabsposten "cash in transit" til underliggende specifikation udtrukket fra A-systemet. Indklagede har samtidig afstemt, at de angivne datoer havde en valørdato før årsafslutningen og dermed var berettiget til at indgå i regnskabsposten "cash in transit". Herudover har indklagede indhentet forklaringer fra J på udviklingen af regnskabsposten sammenholdt med tidligere år. Hertil bemærkes, at indklagede ikke har fattet mistanke om eller haft andet grundlag for at anse udskrifterne for manipuleret, idet udskrifterne fremstod meget troværdige og ægte.

Indklagede har supplerende anført, at det drejede sig om et meget stort antal transaktioner med relative beløb, der afspejlede klager I's normale sammensætning af omsætningen. Disse enkelttransaktioner blev overført til Excel og sammenholdt og afstemt til saldo ifølge bogføringen (e-conomics). Der var mindre afstemningsforskelle mellem totalen i den detaljerede specifikation over til bogføringen, hvorfor klager 1 benævnte afstemningen som en sandsynliggørelse. Specifikationen og afstemningen fremstod troværdig og var understøttet af uddybende forklaringer fra J, hvis udarbejdede specifikationer af regnskabsposten, indklagede havde taget udgangspunkt i. Det er korrekt, at saldoen pr. 31. december 2014 var forøget sammenholdt med 31. marts 2014, men indklagede vurderede forklaringen fra klager 1 som værende troværdig.

På denne baggrund har indklagede gjort gældende, at der ikke ses at være berettiget grundlag for at imødekomme klagen på dette punkt, idet det ikke er godtgjort, at der har været forhold, hvor indklagede har handlet i strid med god revisionskik ud fra den viden, som indklagede havde på revisionstidspunktet. Derimod må det konstateres, at J med sine yderst veludførte besvigelser har formået at føre indklagede bag lyset, hvilket indklagede imidlertid ikke kan drages til ansvar for.

Klagepunkt 6

Nettoomsætning

Indklagede har anført, at indklagede ved revision af omsætningen har anvendt en anerkendt og sædvanlig revisionsmetode, hvor revisionsteamet har baseret sig på udtræk fra A-systemet og testet 70 tilfældige enkelttransaktioner for korrekt indregning mv. De enkelte transaktioner blev afstemt til efterfølgende træk på den enkelte brugers konti / betaling og afdækkede således ikke fejl eller andre besvigelser. Herudover er der for øvrige omsætningskategorier (bannerreklamer) kontrolleret til underliggende faktura, aftaler og efterfølgende betalinger. De gennemførte kontroller af omsætningen gav ikke anledning til bemærkninger, herunder mistanke om eller afdækning af, at fiktiv omsætning skulle være medtaget. Forholdet blev heller ikke afdækket ved indklagedes revision af tilgodehavender. Stikprøveantallet for test af salg genereret i A-systemet er fastsat ud fra anerkendte statistiske metoder og den procentvise andel, der bliver dækket revisionsmæssigt, vil altid være lav ved et meget stort antal salgstransaktioner. Revisionen blev desuden suppleret med analytisk revision af de enkelte omsætningskategorier, hvor der fra J blev indhentet forklaring på udviklingen for de enkelte omsætningskategorier, hvilket ikke gav anledning til krav om yderligere revisions handlinger.

Indklagede har supplerende vedrørende nettoomsætning generet via transaktioner på [platform] til det af klagerne anførte - om, at det ikke af indklagede er sikret, at grundlaget for stikprøveudvælgelse er korrekt og kan afstemmes til A-systemet - bemærket, at der er foretaget følgende:

- De enkelte omsætningskategorier ifølge bogføringen (e-conomic) er afstemt til udtræk fra A-systemet for at sikre sammenhæng mellem bogføringen og registrering i A-systemet.
- Herefter er stikprøveudvælgelsen på 70 handelstransaktioner udvalgt fra bogføringen fra de respektive kontospecifikationer.
- De enkelte handelstransaktioner ifølge bogføringen er afstemt til efterfølgende indbetaling i O enten ved fysisk inspektion af indbetalingen på bankkontoen eller ved afstemning til udskrift fra transaktionen fra O og dermed for registrering af indbetalingen af de udvalgte stikprøver.

Stikprøve for regnskabsåret 2012/13 omfattede andre salgstransaktioner, som ikke var indeholdt i registreringer i A-systemet, hvorved den faktiske stikprøve udgør 7% af omsætningen i 2012/13. For 2013/14 og 2014 regnskabsårene kan afstemning til eksterne udtræk vedrørende advertising revenue fra E på henholdsvis DKK 6,9 mio. og DKK 5,7 mio. anses som en del af stikprøveudvælgelse og dermed en ekstern bekræftelse af salgstransaktionerne. Derved udgør den samlede stikprøve henholdsvis 15% og 19% af omsætningen.

Indklagede har supplerende om anden nettoomsætning anført, at revisionen af omsætning håndteret via A-systemet og den del af anden nettoomsætning, som var omfattet af Advisertising Revenue (Konto nr. 5413 Revenue Frame Agreements) udgjorde for de respektive regnskabsår henholdsvis 96,9 %, 89,6% og 90,4%. Denne del af omsætningen blev på tilfredsstillende vis dækket af revisionsteamets substansrevisionshandling som beskrevet i foranstående. Den resterende del af anden nettoomsætning er omfattet af de udførte analytiske revisionsbehandlinger og forespørgsler, som ikke gav anledning til yderligere revisionsbehandlinger.

På denne baggrund har indklagede gjort gældende, at det må konstateres, at der er tale om besvigelser, der har været udført professionelt, og hvor det ikke med rette kan antages, at indklagede burde have afdækket besvigelserne i forbindelse med sin revision. Henset til den professionelle udførelse af besvigelserne må det således bestrides, at den manglende afsløring af bedrageriet og besvigelserne skyldes manglende omhu eller forsømmelighed fra indklagedes side i forbindelse med revisionen af klager l's årsrapport, hvorfor der ikke ses belæg for at imødekomme klagen vedrørende dette punkt. Ansvar for den manglende omhu eller forsømmelighed hos klager 1, herunder den løbende lovpligtige ledelseskontrol, må klager 1 selv bære ansvaret for, idet ansvaret herfor med rimelig ikke kan overdrages til indklagede.

Klagepunkt 7

Manglende supplerende oplysning om overtrædelse af bogføringsloven

Indklagede har anført, at indklagede i overensstemmelse med god revisionskik har drøftet overholdelse af bogføringsloven med J og har anmodet klager 1 om at udfylde en bogføringscheckliste som grundlag for indklagede og J's drøftelser og stillingtagen til overholdelse af bogføringsloven. Den udførte stikprøvevise bilagsrevision har ikke afdækket den påståede manglende dokumentation for konkrete posteringer. Denne revisionshandling har således ikke givet revisionsteamet mistanke om uregelmæssigheder.

Indklagede har supplerende anført, at ifølge erklæringsbekendtgørelsens (Erhvervs- og Selskabsstyrelsens bekendtgørelse nr. 668 af 26. juni 2008) § 7, stk. 2, skal der alene gives

supplerende oplysninger om forhold, som revisor er blevet bekendt med under sit arbejde, og som giver en begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører virksomheden m.fl. Indklagede er ikke under sin revision af klager 1 stødt på forhold, der har givet indklagede en begrundet formodning om, at reglerne i bogføringsloven ikke er overholdt.

På denne baggrund har indklagede gjort gældende, at idet indklagede ikke har konstateret eller haft en begrundet formodning om, at bogføringsloven ikke har været overholdt, er det således ikke korrekt, når klagerne anfører, at indklagede skulle have forsynet årsrapporterne med supplerende bemærkninger om, at klager 1 ikke overholdt bogføringsloven.

Revision versus finansiel og juridisk due diligence

Indklagede har anført, at formålet med at inddrage due diligence undersøgelserne ikke har været at overføre ansvaret for revisionen af klager 1 til andre, men derimod at belyse omfanget af det arbejde, der har været udført i forbindelse med disse due diligence undersøgelser, som heller ikke har afdækket besvigelserne. Indklagede bestrider klagerens fremstilling af forskellen mellem revision og finansiel- og juridisk due diligence. Indklagede har som revisor for klager 1 ikke krav på mere information, end en køber af en virksomhed har under en due diligence. Som følge af muligheden for at fremsætte requests var klager 2 ikke begrænset af det materiale, som blev stillet til rådighed i datarummet. Det er således heller ikke korrekt, når klagerne skriver, at datarummet alene indeholder, hvad en sælger ønsker henholdsvis ikke ønsker at fremlægge som grundlag for en købers due diligence - dette vil i sagens natur ikke give noget fyldestgørende billede af en virksomheds forhold, herunder særligt i forhold til afdækning af en virksomheds eventuelle svage områder. Det er i øvrigt heller ikke usædvanligt at lade kontospecifikationer m.v. være en del af datarummet i forbindelse med due diligence undersøgelse - tværtimod er det helt sædvanligt at undersøge bl.a. kontospecifikationer m.v. som en del af finansielle og forretningsmæssige undersøgelser, hvis dette viser sig behørigt for at kunne gennemføre en almindelige grundig due diligence undersøgelse. For så vidt angår gennemgang af materiale i forbindelse med revision er det sædvanlig kutyme, at revisor alene modtager det materiale, der anses for nødvendigt til at foretage revision i overensstemmelse med god revisionsskik, og således ikke en fuldstændig gennemgang af et selskabs samlede bogføringsmateriale. Dette har tillige været tilfældet i relation til nærværende sag, hvor indklagede har modtaget materiale - der på tidspunktet for revisionen måtte anses for nødvendigt og tilstrækkeligt - for at kunne gennemføre revision af klager 1 i overensstemmelse med god revisionsskik. Den tidligere CFO og CEO har således formået at udføre sine besvigelser mod klager i så professionelt, at han har formået at føre ejere, ledelse, revisor og rådgivere bag lyset. På den baggrund fastholdes det, at det er væsentligt at inddrage den finansielle og juridiske due diligence undersøgelse ved vurderingen af nærværende klagesag mod indklagede.

Sammenfattende har indklagede på denne baggrund gjort gældende, at indklagede i forbindelse med sin revision af klager 1 har handlet i overensstemmelse med gældende revisionsstandarder og sikret sig indhentelse af dokumentationsmateriale i forbindelse med revisionen. Indklagede har i det hele handlet i god tro og forholdt sig til det troværdige og i øvrigt overbevisende dokumentationsmateriale og redegørelser, som indklagede har modtaget fra klager 1, der på intet tidspunkt har givet indklagede grund til at betvivle ægtheden af dette materiale. Selv hvis indklagede havde foretaget yderligere stikprøver eller lignende, må det vurderes, at selv dette ikke havde kunne afdække besvigelserne og bedrageriet i klager 1. Klagerne kan ikke med rette overdrage ansvaret for deres manglende ledelsesansvar, herunder tilstrækkelig og ud fra forholdene

passende kontrol med driften af klager 1, til indklagede for forhold, der angiveligt først blev konstateret, da det blev besluttet at gennemføre en forensic undersøgelse af klager 1.

Indklagede har supplerende anført, at et eventuelt utilstrækkeligt revisionsbevis skyldes, at indklagede og resten af revisionsteamet har fået udleveret forfalsket og manipuleret revisionsdokumentation. Klagernes beskrivelse af, at indklagedes henvisninger til besvigelser m.v. mest af alt fremstår som et ubejligt forsøg på at dække over en mangelfuld og utilstrækkelig revision udført i strid med god revisionsskik, afvises derfor. Derimod er klagesagen fra klageres side et forsøg på at overføre ansvaret for den manglende afdækning af besvigelser m.v. og de dertil hørende konsekvenser fra klagerne til indklagede.

Det er, jf. ovenfor, ikke godtgjort af klagerne, at der på nogen måde er grundlag for at konkludere, at indklagede har handlet i strid med revisorlovens § 16, stk. 1 eller erklæringsbekendtgørelsens §§ 6 og 7 eller på anden måde i strid med god revisionsskik.

Fremmøde

Klagerne har til brug ved fremmødet i Revisornævnet udleveret klagernes opsummerede bemærkninger - talepapir. Klagerne har indledningsvis gjort opmærksom på, at klagen angår indklagedes revisionspåtegninger på 3 årsrapporter for 3 forskellige regnskabsår for årsregnskaberne for A ApS. Klagerne har henvist til de skriftlige indlæg fra klagernes side i sagen, og peget på, at sagen overordnet angår temaerne vedrørende indklagedes forståelse af virksomheden, indklagedes revision af tilgodehavender og gæld vedrørende A brugere samt tilgodehavender hos E og F, indklagedes revision af nettoomsætningen. Klagerne har i tilknytning hertil anført, at på grund af den mangelfulde revision, har indklagedes ikke opdaget ledelsens besvigelser. Klagerne har videre peget på de manglende supplerende oplysninger om overtrædelser af bogføringsloven.

Klagerne har i forbindelse med fremmødet fremhævet, at besvigelserne i denne sag ikke ændrer på det grundlæggende udgangspunkt, at en revisor skal planlægge og udføre sin revision efter god revisorskik. I denne sag forekommer det tydeligt, at den indklagede ikke har forstået virksomhedens samlede koncept - [platform] over til regnskaberne og frem til penge i banken. Klagerne har henvist til regnskabsposten cash in transit, jf. sagens bilag 23, 26 og 28. Der er intet i denne sag, der viser revision af regnskabsposterne fra den ene del til den næste. Indklagedes anvendelse af en materialeliste til brug for revisionen udstiller indklagedes manglende forståelse for handlespaltformens generering af saldi over til økonomisystemet. Klagerne har videre henvist til, at indklagede har godtaget en forklaring om, at bankerne havde lukket for kreditindbetalinger i 7 dage. Klagerne har videre peget på, at indklagede ikke har fremlagt dokumentation i form af sine arbejdspapirer.

Indklagede har til brug for fremmødet i Revisornævnet fremlagt København Byrets dom af [dato] 2018, anklagemyndigheden mod J, som er omtalt i sagsfremstillingen ovenfor. Indklagede har i forbindelse med fremsendelsesskrivelsen gjort gældende, at dommen kan indgå i Revisornævnets bevisbedømmelse i denne sag, samt henvist til, at byretten i straffesagen fandt, at den domfældte havde udnyttet sin stillingsbetegnelse som først CFO og senere CEO til at handle for A ApS for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding. Indklagede har endvidere fremhævet, at det fremgår af straffedommen, at den domfældte havde en særlig betroet stilling og stor indsigt i virksomheden, ansvar for bogføringen, regnskabet og information til revisor, og hvordan domfældte herigennem havde mulighed for at manipulere med dette.

Indklagede har under fremmødet i Revisornævnet forklaret, at klienten, A ApS var en særlig virksomhed, en vækstvirksomhed, hvor stifterne af virksomheden havde en væsentlig rolle og sin daglige gang i virksomheden. Fokus i virksomheden var på kunderne og IT-løsningerne på [platform]. Administrative systemer, herunder bogføring og regnskab, kom i anden række for stifterne og de ansatte, og disse områder var uddelegeret til J. Indklagede vidste dette, herunder også, at der var en iboende risiko for besvigelser ved en sådan virksomhedsstruktur. Indklagede har i den forbindelse henvist til, at de besvigelser i form af manipulation, dels ved brug af dokumentfalsk, der blev udført af J, var særdeles professionelt udført. Ingen opdagede det, ej heller stifterne af virksomheden. Indklagede har i den forbindelse også peget på, at J havde et foto af Finanstilsynets - forfalskede - tilladelse til A ApS som e-pengeinstitut hængende på væggen i sit kontor. Indklagede har endvidere forklaret, at J som person var behagelig, tilgængelig, positiv, professionel og altid imødekommende i forbindelse med indklagedes samarbejde med ham. Han var også vidende om de it-systemer, A ApS anvendte. Der kunne være ventetid, når indklagede bad om oplysninger, men det var forståeligt, idet J jo var alene om den del af arbejdet i virksomheden. Der var intet at mærke på J.

Indklagede har om sin forståelse af virksomheden oplyst, at han ikke havde udført kontrolbaseret revision. Man kunne få udtræk fra systemerne til et excel-ark, og det var dette excel-ark, der dannede baggrund for revisionen.

Vedrørende revisionen af tilgodehavender forklarede indklagede, at han gennemførte analytiske revisionsbehandlinger og sammenholdt disse med forklaringer fra CFO - J. Indklagede foretog blandt andet afstemninger og tjekkede efterfølgende bilag. Indklagede havde ingen mulighed for at kunne se, om de bilag var forfalskede. Fx udtog indklagede 70 stikprøver vedrørende nettoomsætningen, som han reviderede. Denne post består af små beløbstørrelser og mange fakturaer.

Indklagede pegede over for ledelsen på problemerne ved den manglende funktionsadskillelse, idet kontrol ikke var mulig. Indklagede har ikke bemærket, at bogføringsloven ikke skulle have været overholdt.

Indklagede har gjort gældende, at det forhold, at M ved deres undersøgelse er kommet frem til en række afvigelse er ikke i sig selv et bevis for, at indklagede ikke har foretaget en tilstrækkelig og forsvarlig revision. Bevisbyrden i denne sag ved Revisornævnet, er klagernes. Indklagede har videre gjort opmærksom på, at der verserer en sag mod indklagede fra klagernes side, hvor der er fremsat et erstatningskrav på 250 mio. kr. - også med henvisning til de besvigelser, der er udført af J. Såvel i erstatningssagen som i denne sag for Revisornævnet, er det besvigelserne udført af J, der er det centrale tema. Indklagedes revision havde ikke til formål at afsløre besvigelser, og det er virksomhedens ledelse, der skal opbygge det administrative system. Indklagede har overholdt de herom gældende revisionsstandarder og dermed god revisorskik, og i den forbindelse har indklagede henvist til, at i de flere år, hvor besvigelserne stod på, har hverken virksomhedens ledere/stiftere eller den i forbindelse med salg til klagerne gennemførte due diligence afsløret J. Det var først efter oplysning fra en whistle-blower, det blev opdaget.

Indklagede har endvidere besvaret en række spørgsmål fra Revisornævnets medlemmer.

1. Indklagede udførte alene substansrevision. Der udførtes ingen løbende revision og ej heller revision af IT-systemet ([platform] mv.).

2. Cash in transit angår i dette tilfælde alene periodeafgrænsningen for så vidt angår den sidste del af omsætningen. Der kunne være en forskel i dage, der var forskellig fra år til år, men næppe over 10 dage.

3. E angik bekræftelse på en mellemregningspost. Mellemregningens udvisende blev indhentet via J, dog for det første regnskabsår med mail fra E. Der skulle ske afstemning til kontrakt, faktura og alle betalinger. En saldomeddelelse var alene et supplement.
4. Indklagede gav oplysning til ledelsen om de manglende forretningsgange, men ledelsen - herunder J - gav udtryk for, at det skulle der ikke ændres på.
5. Indklagede havde set Finanstilsynets tilladelse hænge på væggen i kontoret hos J.
6. For så vidt angår tilgodehavender foretog indklagede som led i sin revision primært kontrol af efterfølgende indbetalinger af forfaldne tilgodehavender. De uforfaldne tilgodehavender blev delvist stemt af til fakturaer.
7. Den væsentligste del af indklagedes revision foregik lige efter den 1/1 og med snarlig opfølgning. Ud over de lister og fakturaer mv., indklagede modtog fra J, fik indklagede også mundtlige redegørelser fra ham.
8. For så vidt angår "de små tilgodehavender" hidrørende fra A brugere skete der primært afstemning til de modtagne excel-ark, som var baseret på udtræk fra [...].
9. For så vidt angår den "kigge-adgang", indklagede bad om og fik afslag på fra J, fordi denne havde en tidligere erfaring med, at en sådan adgang var uhensigtsmæssig og tog for lang tid for indklagede i forhold til den tid, det tog for J at finde besvarelsen, gav afslaget ikke indklagede nogen betænkeligheder. Virksomhedens stiftere havde efter indklagedes opfattelse næppe selv en sådan adgang.
10. Indklagede fratrådte først efter, whistlebloweren havde været fremme, og man havde fundet ud af, at der var noget i regnskaberne, der ikke stemte.

Indklagede har afslutningsvis igen peget på, at det jo var virksomhedens ledelse, der havde valgt, at indklagede kunne kommunikere med virksomheden via J, samt at det i denne sag ved Revisornævnet er klagerne, der skal bevise klagernes retlighed.

Revisornævnets begrundelse og afgørelse:

Da indklagedes erklæringsafgivelse har fundet sted efter den 1. juli 2008, men forud for den 17. juni 2016, hvor en række ændringer af Revisorloven af 2008 trådte i kraft, skal denne sag afgøres efter bestemmelserne i revisorloven af 2008 således som denne var gældende forud for de gennemførte ændringer, dog at princippet i straffelovens § 3 iagttages.

Sagens formalitet

Det fremgår af revisorlovens § 43, stk. 6, at Revisornævnet kan afvise at behandle en klage fra personer, der ikke har en retlig interesse i det forhold, som klagen angår. Dette krav indebærer, at en klager skal have en konkret og individuel anerkendelsesværdig interesse i behandlingen af en klage og skal være berørt af / have disponeret i tillid til det forhold, der klages over, på det tidspunkt, klagen indgives til Revisornævnet. Det tilføjes, at kravet om at skulle have disponeret i tillid til revisors erklæring særligt er aktuelt, såfremt klager er andre end klienten/ejer, fx en kreditor.

Revisornævnet lægger klager A ApS' og indklagedes oplysninger om, at A ApS (klager 1) har været indklagedes klient for så vidt angår de tre årsrapporter, der er omfattet af klagen, til grund. På denne baggrund er der derfor ikke grundlag for at afvise klagen med henvisning til klagers, A ApS', manglende retlige interesse.

Revisornævnet lægger endvidere til grund, at på tidspunktet for B AG's (klager 2) erhvervelse af ejerskabet af majoriteten af kapitalandele i A ApS fra juli 2014 opnåede B AG en direkte retlig

interesse i at kunne indbringe en klage over revisor for A ApS omfatter årsregnskabet for 2014, der er omfattet af klagen. Allerede med henvisning hertil har B AG derfor den fornødne retlige interesse i at få behandlet den del af klagen, der angår regnskabsåret 2014.

Revisornævnet lægger på baggrund af det af klagerne oplyste til grund, at årsregnskaberne for regnskabsårene 2012/13 og 2013/14 for A ApS blev anvendt og fremlagt i forbindelse med B AG's køb af kapitalandele. Derfor, og idet det ikke kan afvises, at B AG i forbindelse med købet af kapitalandelene i A ApS også har disponeret i henhold til de af indklagede - som offentlighedens tillidsrepræsentant - afgivne revisionspåtegninger på årsregnskaberne for regnskabsårene 2012/13 og 2013/14, der er omfattet af klagen, finder Revisornævnet, at B AG har godtgjort også at have den fornødne retlige interesse i at få behandlet den del af klagen, der angår disse regnskabsår.

Derfor realitetsbehandler Revisornævnet klagen.

Sagens realitet

Revisornævnet lægger på baggrund af oplysninger fra klagerne og fra indklagede til grund, A ApS' aktivitet skete på en af selskabet designet og udviklet [...] for [type] handel. Regnskabsdata til bogføringsformål vedrørende gebyrer, medlemskaber, annoncefremhævninger, tilkøb af sikkerhed, tilkøb af kredittid, indsætninger i "G", hævninger fra "G", refusion ved indsigelser, transaktioner med moms og uden moms m.v. udledes fra flere forskellige kilder vedrørende de mange handelstransaktioner, som selskabets mere end 700.000 brugere gennemfører.

Selskabets finansbogføring foretoges i E-economics standard bogføringsprogram til og med regnskabsaflæggelsen for 2014.

Der var ikke integration mellem [platformen] og E-economic, ligesom der ikke var automatisk overførsel af transaktioner herimellem.

Der var integration eller automatisk overførsel mellem E-economic og de bankkonti i O, som ind- og udbetalinger fra/til brugere vedrørende førnævnte gebyrer m.v. blev afregnet via.

Transaktioner registreret på [platformen] blev derfor manuelt posteret i E-economic og blev foretaget med varierende grad af frekvens og detaljeringsgrad, herunder i vidt omfang som samlede posteringer af saldi.

Revisornævnet lægger videre til grund, at de manuelle posteringer af samlede saldi medførte, at det ikke var muligt at følge den enkelte transaktion fra [platformen] til finansbogføringen i E-economic og videre til transaktionerne modsvarende bankposter i O.

Revisornævnet lægger på denne baggrund til grund, at A ApS var en virksomhed med en betydelig it-afhængighed, idet [platformen] var grundlaget for hele virksomhedens omsætning og dannede størstedelen af transaktionerne i virksomheden, ligesom det var på [platformen], brugernes tilgodehavender og gæld til virksomheden mv. registreredes. Revisornævnet finder derfor, at indklagede burde have indset nødvendigheden af at revidere [platformen] for at kunne afdække væsentlige områder i regnskabet, og ved ikke at have revideret [platformen] har indklagede udvist en manglende forståelse for A ApS' aktiviteter og opbygning. Revisornævnet finder det således bevist, at indklagede ikke havde opnået en tilstrækkelig forståelse af transaktionskæden omsætning, herunder en forståelse for de understøttende it-systemer - og derfor ej heller udvist fornøden professionel skepsis i forbindelse med sin planlægning og udførelse af revisionsopgaven. Revisornævnet finder det endvidere bevist, at indklagede ikke havde tilegnet sig den nødvendige relevante viden til at planlægge og gennemføre substanshandlinger, der specifikt rettede sig mod risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne fejlinformation hidrørte fra fejl eller besvigelser, herunder fx indhentelse af revisionsbevis direkte fra tredjemand og fx afstemning af modtagne udtræk til det system, som disse angiveligt skulle stamme fra.

Det af indklagede oplyste om de af ham udførte supplerende revisionshandlinger kan ikke føre til et andet resultat, idet Revisornævnet ikke finder at kunne lægge til grund, at disse kan anses for at have været tilstrækkelige.

Revisornævnet finder derfor, at indklagedes afgivelse af revisionspåtegninger på årsrapporterne for A ApS for regnskabsårene 2012/13, 2013/14 og 2014 på trods af manglende forståelse for den reviderede virksomhed og dermed vigtigheden af systemrevision/it-revision samt på trods af indklagedes manglende forståelse af virksomhedens forhold i relation til vigtigheden af et stærkt revisionsbevis på grund af manglende funktionsadskillelse, udgjorde tilsidesættelse af god revisorskik, jf. klagepunkt 1 (4.2.)

Det tilføjes, at Revisornævnet ikke finder, at klagerne har bevist, at indklagede - såfremt indklagede havde haft den fornødne forståelse af virksomheden og planlagt og udført sin revision i overensstemmelse med denne forståelse - ville have afdækket den skete besvigelse. Revisornævnet lægger i den forbindelse til grund som ubestridt af såvel klagerne som indklagede - som det fremgår af parternes indlæg herom - at den tidligere administrerende direktør, økonomidirektør og bestyrelsesmedlem i A ApS på baggrund af en forensic undersøgelse af A ApS vedrørende i regnskabsårene 2012, 2013 og 2014 af Københavns Politi i december 2017 blev tiltalt for dokumentfalsk, bedrageri og databedrageri af særlig grov beskaffenhed samt, at pågældende ved København Byrets dom af [dato] 2018 i væsentlig omfang blev kendt skyldig. Revisornævnet lægger videre til grund, at den pågældende, der var ansat i selskabets ledelse i regnskabsårene 2012, 2013, 2014 og 2015, havde forfalsket og manipuleret regnskabsmateriale og dokumentationsmateriale, der blev overdraget til indklagede til brug for indklagedes revision af A ApS' årsregnskaber for de anførte regnskabsår. Revisornævnet lægger videre til grund, at der i selskabet A ApS var ansat få medarbejdere i administrationen/ økonomifunktionen og, at den pågældende administrerende direktør - i en periode også bestyrelsesmedlem - var højt klassificeret i selskabet og kendt af bestyrelsens øvrige medlemmer, idet stifterne af selskabet var en del af såvel direktionen og som bestyrelsen. Revisornævnet lægger endelig til grund, at indklagede var opmærksom på den manglende funktionsadskillelse i regnskabsmæssig henseende, idet det fremgår af revisionsprotokollatet vedrørende regnskabsåret for 2013/14, at det er noteret, at den administrerende direktør har fået adgang til selskabets bankkonto, og at revisionen anbefaler, at alle betalinger godkendes af to personer i fællesskab. Revisornævnet lægger endelig til grund, at ledelsen/bestyrelsen i A ApS var klar over forholdet i administrationens økonomifunktionen/bogholderi, herunder de heraf følgende øgede risici. Som følge af de iboende begrænsninger i en revision er der en uundgåelig risiko for, at en revisor ikke opdager væsentlige fejlinformationer som følge af besvigelser. Særligt i de tilfælde, hvor manipulationerne er udført af eller på foranledning af den daglige ledelse, og såfremt højt placerede eller betroede medarbejdere har været bekendt hermed og fortiet dette over for revisionen, vil der være større risiko for, at en revisor ikke opdager besvigelser. Derfor og på denne baggrund finder Revisornævnet ikke, at klagerne har bevist, at indklagede i givet fald ville have afdækket besvigelserne i forbindelse med sin revision.

Da en række af de oplysninger, der ligger til grund for indklagedes revision af årsrapporterne for regnskabsårene 2012/13, 2013/14 samt 2014 må tilsidesættes som ufuldstændige, forfalskede og i vidt omfang ukorrekte, må de af indklagede afgivne erklæring på årsrapporterne for selskabet

ligeledes tilsidesættes. Klagepunkterne over de substantielle fejl ved revisionen af selskabet er derfor ikke taget under påkendelse.

I oven for anførte omfang findes indklagede at have tilsidesat god revisorskik.

Efter straffelovens § 3 er udgangspunktet, at såfremt straffelovgivningen på tidspunktet for foretagelsen af den strafbare handling er forskellig fra straffelovgivningen på afgørelsestidspunktet, afgøres spørgsmålet om strafbarhed og straf efter den senere lov, dog at afgørelsen ikke derved må blive strengere end efter den ældre lov. Efter Revisornævnets praksis tages der, såfremt der ikke er specifikke lovbestemmelser herom, udgangspunkt i straffelovens almindelige bestemmelser, idet Revisornævnets kompetence angår ikendelse af disciplinærstraffe.

Det fremgår af forarbejderne til lov 631 af 8. juni 2016 om ændring af revisorloven og forskellige andre love blandt andet til ændringen af § 44, der omhandler de sanktioner, som Revisornævnet kan ikende, at der er "*ved mindre alvorlige forseelser fra en revisionsvirksomhed eller revisor ofte ikke tilstrækkeligt behov for at indbringe den pågældende virksomhed eller revisor for Revisornævnet, medmindre der er tale om gentagelsestilfælde. På baggrund heraf er det derfor hensigten at foretage en ændring - sammenholdt med Revisortilsynets hidtidige praksis - vedrørende Erhvervsstyrelsens praksis for indbringelse af sager for Revisornævnet. Det er således hensigten, at Erhvervsstyrelsen, der fremtidig forestår kvalitetskontrollen og reaktioner i denne forbindelse, afslutter sager med mindre alvorlige forseelser med en påtale eller et påbud, medmindre der er tale om gentagelsestilfælde. Tilsvarende gør sig gældende for sager, der - uden at være resultat af en kvalitetskontrol - er gjort til genstand for en undersøgelse efter lovens § 37. Praksisændringen har sammenhæng med omlægningen af kvalitetskontrollen ...*

Ved Erhvervsstyrelsens vurdering af, om en forseelse er mindre alvorlig, vil indgå, i hvilket omfang forseelsen kan antages at have eller kunne få betydning for pågældende revisionskundes forhold eller en tredjemands beslutninger om f.eks. ydelse af kredit eller indgåelse af forretningsmellemværende. Der vil typisk være tale om sager, som hidtil har medført en bøde på op til ca. 25.000 kr. ved nævnet.

Det forudsættes, at Revisornævnet ved klager, der indbringes af andre end Erhvervsstyrelsen, anlægger et tilsvarende vurderingsgrundlag, med hensyn til om en forseelse bør anses som en mindre alvorlig forseelse og således ikke i førstegangstilfælde bør medføre en sanktion i form af en bøde, men alene en advarsel."

Indklagedes tilsidesættelse af god revisorskik kan efter de nu gældende principper for ikendelse af disciplinærstraf ikke vurderes til at være en mindre alvorlig forseelse. For overtrædelse af revisorlovs § 23, stk. 1, og for tilsidesættelse af god revisorskik, jf. revisorlovens § 16, stk. 1, tildeles indklagede, registreret revisor C, i medfør af revisorlovens § 44, stk. 1, en bøde, der efter en helhedsvurdering passende kan fastsættes til 30.000 kr.

Thi bestemmes:

Indklagede, statsautoriseret revisor C, pålægges en bøde på 30.000 kr.

Kendelsen offentliggøres, jf. revisorlovens § 44, stk. 8, jf. § 47c.

Revisornævnets kendelse kan indbringes for domstolene. I medfør af revisorlovens § 52 a skal indbringelsen ske senest 4 uger efter, at kendelsen er meddelt den pågældende. Retten kan dog undtagelsesvis tillade, at kendelsen indbringes efter udløbet af fristen, når ansøgning herom indgives inden 6 måneder efter, at kendelsen er meddelt den pågældende.

Marianne Madsen